

WARSZTATY
REFORMA PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
PRAWO AUTORSKIE
RAPORT OTWARCIA
DOKUMENT PODSUMOWUJĄCY PRZEBIEG WARSZTATÓW

(Dokument przygotowany przez zespół składający się z wyłonionych podczas warsztatów uczestników: Marzennę Wojciechowską, Jarosława Lipszyca oraz współprzewodniczących: Helenę Rymar i Macieja Dydo, na podstawie postulatów i uwag, propozycji legislacyjnych i komentarzy zgłoszonych przez uczestników warsztatów)

SPIS TREŚCI

Preambuła	s. 3
Organizacja warsztatów	s. 4
Uczestnicy warsztatów.....	s. 7
Podsumowanie warsztatów.....	s. 9
Rekomendacje.....	s. 15
Zdania odrębne i uzupełnienia	s.16
Postulaty, uwagi, propozycje legislacyjne i komentarze.....	s. 25
I. Domena publiczna (postulaty)	s. 25
(propozycje legislacyjne)	s. 32
II. Dozwolony użytek prywatny (postulaty)	s. 37
(propozycje legislacyjne)	s. 46
III. Weryfikacja pojęć egzemplarza i kopii oraz dozwolony użytek publiczny (postulaty)	s. 48
(propozycje legislacyjne)	s. 52
IV. Sankcje cywilne i karne	s. 56
(propozycje legislacyjne)	s. 62
Załączniki	s. 63

PREAMBUŁA

Uczestnicy warsztatu pragną podkreślić konstruktywny charakter prac i szeroki obszar potencjalnej zgody, co do przyszłościowych rozwiązań. Osiągnięcie znaczącej zmiany nie będzie możliwe bez odpowiedzialnej i odważnej polityki państwa, która ma także wymiar budżetowy. Dla sformułowania ostatecznych rekomendacji kluczowe jest określenie kierunków polityki państwa, w tym dotyczących środków finansowych (w formie budżetowej, daniny publicznej lub ulg podatkowych) jakie rząd zamierza przeznaczyć na rozwój przemysłów kreatywnych, a także poszerzanie sfery wolności obywateli.

Uczestnicy warsztatu podkreślają, że w polityce państwa należy równoważyć interesy przemysłu, twórców i użytkowników.

Uczestnicy warsztatu dotyczącego reformy prawa autorskiego stwierdzają, że niniejszy raport jest raportem otwarcia. Dorobek warsztatu, mimo istotnych różnic, stanowi dobry punkt wyjścia do wypracowania kompleksowej strategii w dziedzinie praw autorskich. Raport końcowy dopiero musi powstać w oparciu o konkretne dane, w tym wnioskowany przez warsztat państwowy raport dotyczący przemian gospodarczych związanych z pojawieniem się Internetu i zmianami modeli biznesowych przemysłów kreatywnych, a także ze względu na nieznaną przyszłość prac m. in. nad ustawą o świadczeniu usług drogą elektroniczną i ustawą o zasobach publicznych. Rekomendujemy ponadto kontynuowanie warsztatu, szczególnie dlatego że nie są znane wszystkie materiały tzw. zespołu profesorskiego, w tym opracowania prof. Zbigniewa Ćwiąkalskiego dotyczącego przepisów karnych. Nie jest możliwe jednoznaczne przedstawienie wszystkich rekomendacji bez znajomości danych dotyczących rzeczywistych procesów zachodzących w gospodarce i społeczeństwie.

Uczestnicy warsztatów deklarują gotowość dalszej pracy nad wypracowaniem kompleksowej strategii państwa polskiego w tym zakresie, jednocześnie z satysfakcją prezentując dorobek dotychczasowych prac.

ORGANIZACJA WARSZTATÓW

W siedzibie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego odbyłyby się cztery spotkania eksperckiej grupy roboczej do spraw reformy praw własności intelektualnej (podgrupa prawo autorskie), będące efektem debaty publicznej w sprawie umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi (zwanej ACTA) oraz kontynuacją prac Kongresu Wolności w Internecie z 5 marca 2012 r. Spotkania ekspertów odbyły się w terminach: 8, 15, 22 i 29 maja 2012 r.

Wobec omówienia wcześniej zagadnień ogólnych, spotkaniom tym została nadana formuła warsztatów, wzorem brytyjskich grup eksperckich (task forces) ukierunkowanych na szczegółowe i stricte merytoryczne omówienie konkretnych problemów. Warsztaty zostały zaplanowane jako płaszczyzna dyskusyjna między środowiskami społecznymi a administracją rządową, jeszcze przed rozpoczęciem właściwego procesu konsultacji społecznych.

Współprzewodniczącymi Warsztatów byli: przedstawiciel strony społecznej Pani Helena Rymar reprezentująca Centrum Cyfrowe Projekt: Polska będące częścią Fundacji Projekt: Polska oraz przedstawiciel administracji rządowej reprezentowanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Pan Maciej Dydo – Naczelnik Wydziału Prawa Autorskiego w Departamencie Własności Intelektualnej i Mediów.

Za część organizacyjno- techniczną Warsztatów odpowiadali pracownicy MKiDN: Pani Magdalena Jachimowicz- Rolnik oraz Pan Krzysztof Guzowski, którzy tworzyli Sekretariat Warsztatów.

Celem warsztatów było wypracowanie przez ich uczestników stanowisk zawierających zalecenia dla władz stanowiących prawo. Założono, że efektem pracy warsztatów będzie skatalogowanie postulatów i propozycji legislacyjnych oraz zebranie komentarzy i uwag do owych postulatów i propozycji w najbardziej newralgicznych obszarach związanych z koniecznością dostosowania polskiego systemu prawa autorskiego i praw pokrewnych do wymogów społeczeństwa informacyjnego. Tam gdzie będzie to możliwe rezultatem warsztatów powinno być przedstawienie wspólnych propozycji i postulatów, na bazie których właściwy dla materii prawa autorskiego resort jakim jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej MKiDN) mógłby włączyć rezultaty prac warsztatów do prac nad reformą prawa autorskiego. Podkreślić należy, że Warsztaty nie miały na celu zastąpić przewidzianego prawem procesu konsultacji.

Współprzewodniczący warsztatów dokonali wyboru tematów związanych z poprzedzającym warsztaty Kongresem Wolności w Internecie, które budziły największe zainteresowanie w obszarze prawa autorskiego. Na tej podstawie podczas czterech spotkań zostały omówione zagadnienia dotyczące:

- domeny publicznej, oraz otwartych zasobów,
- dozwolonego użytku prywatnego,
- dozwolonego użytku publicznego,
- weryfikacji pojęcia „egzemplarza” i „kopii”,
- sankcji cywilnych i karnych związanych z naruszeniami prawa autorskiego lub praw pokrewnych.

Warsztaty organizowane były w kontekście prac prowadzonych przez MKiDN nad reformą prawa autorskiego, zapowiadanych przy okazji przygotowania projektu Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. Elementem tych prac jest działalność powołanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zespołu profesorów, którego zadaniem będzie przeanalizowanie obecnego kształtu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz przygotowanie raportu, który ma zawierać ocenę sytuacji i uzgodnione rekomendacje dotyczące prawa autorskiego, a także zdania odrębne profesorów w kwestiach niezgodzonych. W skład zespołu zostali powołani prof. Elżbieta Traple, prof. Ryszard

str. 5

Markiewicz, prof. Jan Bleszyński i prof. Zbigniew Cwiakalski. Profesorowie w pierwszej kolejności zajęli się kwestią obowiązywania prawa autorskiego w Internecie. Warsztat dotyczący prawa autorskiego był okazją do zaprezentowania pierwszych wyników prac profesorów oraz zgromadzenia komentarzy i uwag do przedstawionych przez nich propozycji.

Z każdego ze spotkań warsztatowych został sporządzony pisemny protokół, oddający przebieg dyskusji. Protokoły były autoryzowane przez uczestników warsztatów. Warsztaty korzystały również ze strony internetowej udostępnionej przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Dzięki temu narzędziu możliwe było zamieszczanie protokołów oraz nadesłanych przez uczestników pisemnych stanowisk dotyczących przebiegu spotkań. Strona internetowa była dostępna powszechnie, co zapewniało transparentność procesu.

W celu zapewnienia transparentności spotkań, realizując postulat zgłoszony przez uczestników warsztatów, sekretariat warsztatów przygotował formularz oświadczenia dotyczącego powiązań z grupami interesów (w formule full disclosure), które mogło być wypełnione dobrowolnie przez każdego z uczestników i w wybranej formie udostępnione pozostałym uczestnikom.

Końcowym efektem prac warsztatów jest niniejszy raport. Dokument zawiera podsumowanie warsztatów oraz zebrane w podziale na poszczególne tematy postulaty i uwagi oraz propozycje legislacyjne wraz z komentarzami, zgłoszone podczas spotkań warsztatowych oraz przedstawione na piśmie przez uczestników warsztatów. Został sporządzony przez wyłoniony z grona uczestników zespół składający się z Pani Marzenny Wojciechowskiej, Pana Jarosława Lipszyca oraz współprzewodniczących Helenę Rymar i Macieja Dydo. Jako załączniki do dokumentu dołączono stanowiska uczestników warsztatów przedstawione na piśmie.

UCZESTNICY WARSZTATÓW

W spotkaniach warsztatowych łącznie wzięły udział 52 osoby reprezentujące następujące środowiska, instytucje i organizacje:

1. Adamska – Pietrzak Ewa– Polska Izba Książki,
2. Białobrzegi Jacek - UPC Polska Sp. z o.o.,
3. Błęszyński Michał - Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL,
4. Błońska Barbara - Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich,
5. Chmiel Beata - Ruch Obywateli Kultury oraz Polski Instytut Sztuki Filmowej,
6. Dydo Maciej - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
7. Dziomdziora Wojciech - Orange Polska,
8. Foland Krzysztof - Polski Instytut Sztuki Filmowej,
9. Gruszecki Paweł - Związek Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska,
10. Halbersztadt Józef - Internet Society Polska,
11. Jabłońska Katarzyna - UPC Polska Sp. z o.o.,
12. Jaskólska Aneta - Cyfrowy Polsat S.A.,
13. Kanarski Marcin - Orange Polska,
14. Kirejczyk Ryszard - Stowarzyszenie Filmowców Polskich, Związek Autorów i Producentów Audiowizualnych,
15. Konkel Agnieszka – Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
16. Kornowicz Jerzy - Związek Kompozytorów Polskich,
17. Kruczkowski Stefan – Stowarzyszenie Polskich Artystów Muzyków,
18. Lasota- Heller Katarzyna - Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych – PKPP Lewiatan,
19. Lewandowski Jakub – Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji (PIIT),
20. Lewandowski Krzysztof - Stowarzyszenie Autorów ZAiKS,
21. Lipszyc Jarosław - Fundacja Nowoczesna Polska,
22. Małkowicz – Warchol Izabela - Cyfrowy Polsat S.A.,
23. Staszewski Marek- Związek Producentów Audio – Video – ZPAV,
24. Olender Marcin - Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
25. Opalska Anna- Związek Pracodawców Prywatnych Mediów działający w ramach Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych – PKPP Lewiatan,

26. Ostrowski Igor - Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
27. Piekarczyk Cezary - Stowarzyszenie Filmowców Polskich, Związek Autorów i Producentów Audiowizualnych,
28. Pluta Bogusław - Związek Producentów Audio – Video – ZPAV,
29. Podkański Wiesław- Izba Wydawców Prasy – IWP,
30. Podrzywałow Andrzej - ekspert niezależny,
31. Rusak Ewa – K&L Gates Jamka sp. k.,
32. Rybicki Grzegorz - Związek Artystów Scen Polskich (ZASP),
33. Rymar Helena - Centrum Cyfrowe Projekt: Polska będące częścią Fundacji Projekt: Polska,
34. Siewicz Krzysztof - Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego – ICM UW,
35. Sowiński Mikołaj, Business Software Alliance,
36. Skoczek Dominik - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
37. Sterna – Wachowiak Sergiusz - Stowarzyszenie Pisarzy Polskich,
38. Strzembosz Maciej - Krajowa Izba Producentów Audiowizualnych – KIPA,
39. Szarszevska - Kuhl Grażyna - Polska Izba Książki,
40. Szczepańska Barbara - Fundacja Electronic Information for Libraries – eIFL,
41. Tarkowski Alek - Centrum Cyfrowe Projekt: Polska będące częścią Fundacji Projekt: Polska – CC,
42. Trocka Anna - Ruch Obywatele Kultury - Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego,
43. Tułodziecki Oskar - K&L Gates Jamka sp. k.,
44. Urbański Dariusz - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
45. Waclawik - Wejman Agata - Google Poland Sp. z o.o.,
46. Wengler Lubomira - Polska Izba Książki,
47. Witucki Bartłomiej - Business Software Alliance,
48. Wojciechowska Marzena - Izba Wydawców Prasy – IWP,
49. Wołek Magdalena – Polski Instytut Sztuki Filmowej,
50. Woźniak Michał - Fundacja Wolnego i Otwartego Oprogramowania,
51. Wójcik Grzegorz – Grupa Allegro Sp. z o.o.,
52. Zalewski Artur - Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich,
53. Zieliński Maciej - Związek Kompozytorów Polskich.

PODSUMOWANIE WARSZTATÓW

Domena publiczna

W tym obszarze uczestnicy warsztatów dyskutowali na temat zapewnienia dostępu do utworów znajdujących się w formalnej domenie publicznej, czyli nigdy nie chronionych prawem autorskim, albo takich, do których autorskie prawa majątkowe wygasły. W tym kontekście wydaje się, iż **postulat likwidacji opłat na rzecz Funduszu Promocji Twórczości (art. 40 ustawy o prawie autorskim)** nie wzbudza zastrzeżeń, o ile zostanie stworzony alternatywny i ekwiwalentny system finansowania twórczości.

Podkreślano także, że w przypadku utworów znajdujących się w domenie publicznej **techniczne zabezpieczenia utworów nie powinny podlegać ochronie**.

Nie budzi także kontrowersji **konieczność unikania retroaktywności prawa autorskiego** – tj. nie obejmowania ochroną utworów, co do których prawa majątkowe wygasły, np. przy ustawowym wydłużaniu czasu ochrony.

Natomiast zgodnie podnoszono, iż **w przypadkach, gdy jedynym spadkobiercą ustawowym jest Skarb Państwa, tego rodzaju zasoby powinny być skatalogowane i udostępnione szerokiej publiczności**, od możliwości wygaśnięcia praw do udzielenia wolnych licencji.

Sporny okazał się z kolei postulat **umożliwienia zrzeczenia się autorskich praw majątkowych**. Zgłaszany przez środowiska użytkowników, jako emanacja wolności twórcy w dysponowaniu przedmiotem swojego prawa, został poddany krytyce ze strony organizacji reprezentujących twórców, producentów i wydawców. Z jednej strony podkreślano tu, że tego typu rozwiązanie – w założeniu dobrowolne – mogłoby w praktyce obrotu być narzucane przez podmioty silniejsze ekonomicznie, ze szkodami dla twórców. Z drugiej strony wskazywano, że posiadacz praw majątkowych powinien mieć pełną swobodę w dysponowaniu nimi, włączając w to zrzeczenie się praw wyłącznych celem włączenia ich do domeny publicznej.

Zwracano jednak uwagę, że już obecnie twórca ma możliwość udostępnienia swojego utworu w oparciu o wolne licencje, np. w ramach systemu Creative Commons.

Z kolei znaczna część uczestników była zgodna co do **braku potrzeby zmiany art. 4 ustawy dotyczącego dokumentów i materiałów urzędowych**. Zwrócono tu uwagę na dorobek orzecznictwa sądowego i doktryny, które dostarczają odpowiednich wskazówek interpretacyjnych, przez co treść tych pojęć nie budzi większych wątpliwości. Inni wskazywali na konieczność doprecyzowania art. 4 w zakresie pojęcia materiałów urzędowych.

W dyskusji dostrzeżono też potrzebę uregulowania kwestii **utworów osieroconych i utworów „out-of-commerce”**.

Zasoby publiczne

W związku z prezentacją Ministra Ostrowskiego poruszano także kwestię dostępu do utworów finansowanych ze środków publicznych. Uczestnicy **nie byli zgodni co do kształtu, jaki miałyby przyjąć mechanizm nabywania przez instytucje publiczne praw do finansowanych lub współfinansowanych przez nie utworów** (środowiska twórcze wyraziły tu zaniepokojenie zaprezentowanymi podczas pierwszego warsztatu rozwiązaniami, nad którymi pracuje Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji).

Dozwolony użytek osobisty

Podstawą do dyskusji w tym obszarze były zaprezentowane uczestnikom propozycje Profesorów Ryszarda Markiewicza, Jana Błeszyńskiego i Elżbiety Traple, nad którymi Profesorowie pracują w ramach zespołu eksperckiego ds. reformy prawa autorskiego, powołanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Najwięcej pozytywnych reakcji wzbudziła propozycja prof. Traple, zmierzająca do wskazania **dopuszczalności dozwolonego korzystania z utworów przez Internet** (w ramach którego pobieranie plików nie wiązałoby się z odpowiedzialnością pobierającego) poprzez zastąpienie w art. 23 ustawy pojęcia „egzemplarza” pojęciem „kopii” oraz

zrezygnowanie z kryterium jego „pojedynczości”. W tym kontekście w dyskusji pojawiały się postulaty **odrębnego uregulowania dozwolonego użytku „cyfrowego” i „analogowego”**, nie podzielane jednak przez wszystkich uczestników.

Zainteresowanie niektórych uczestników wzbudziło też proponowane przez prof. Błeszyńskiego wprowadzenie **domniemania legalności utworów udostępnionych w sieci**, aczkolwiek podkreślano również niebezpieczeństwo, iż objęłaby ona utwory jeszcze nierozpowszechnione, a nawet, że doprowadziłaby do zahamowania rozwoju sektorów kultury. Zwracano też uwagę, że wcale nie musi to doprowadzić do zwiększenia pewności prawnej wśród użytkowników, skoro domniemanie będzie można obalić. Niektórzy uczestnicy za problematyczną uznawali też proponowaną przez Profesora **„płaską opłatę”, która miałaby stanowić rekompensatę z tytułu wprowadzenia licencji ustawowej na korzystanie z utworów w Internecie**. Wyrażano tu obawy, iż zapewnienie sprawiedliwej repartycji, uwzględniającej także przypadki korzystania z darmowych lub niechronionych treści, wymagałoby monitorowania sposobów korzystania z utworów w Internecie. Podkreślano jednak, że każde rozszerzenie obecnie obowiązującego dozwolonego użytku powinna zapewniać dodatkowe instrumenty rekompensaty dla twórców.

Uczestnicy nie byli zgodni co do proponowanego przez prof. Markiewicza **skreślenia tzw. „trójstopniowego testu” (art. 35 ustawy)**. Z jednej strony wskazywano, iż wprowadza on element niepewności co do korzystania w ramach dozwolonego użytku, a jego umiejscowienie w aktach prawa międzynarodowego należy traktować przede wszystkim jako wytyczną dla krajowego ustawodawcy. Z drugiej natomiast strony podkreślano, iż konieczne jest istnienie mechanizmu oceny, czy korzystanie z utworu nie wykracza poza ramy dozwolonego użytku (czyli czy nie narusza normalnego wykorzystania utworu ani nie powoduje nieuzasadnionej szkody dla właściciela praw), co jest zresztą wymogiem dyrektywy 2001/29/WE.

W kontekście zwiększenia pewności prawnej zwracano też uwagę na **niedookreślony charakter pojęcia „stosunek towarzyski”**, który w świecie cyfrowym powoduje problemy interpretacyjne w, np. w przypadku korzystania z utworów w kręgu „znajomych” na portalach społecznościowych. Przywoływano też **problemy z interpretacją pojęcia „pojedynczych egzemplarzy”** a w dyskusji pojawiła się nawet propozycja liczbowego ograniczenia dopuszczalnych kopii, skrytykowana jednak przez niektórych innych uczestników.

Poza propozycjami Profesorów, zwrócono uwagę na pojawiające się w debatach prowadzonych w innych krajach, w szczególności w Holandii, rozważania dotyczące wprowadzenia **uprawnienia do rozporządzania opracowaniami w sposób niekomercyjny (*adaptation right*)** czy też wzorowanego na prawie amerykańskim **systemu *fair use*** w miejsce europejskiego systemu wyjątków i ograniczeń. Ta ostatnia propozycja spotkała się z krytyką części uczestników, którzy uznali ją za niezgodną z prawem europejskim i trudną do wdrożenia przy braku systemu sądowego opartego na prawie precedensów.

W kontekście dyskusji o możliwym rozszerzeniu dozwolonego użytku osobistego i zapewnienia z tego tytułu rekompensaty dla twórców pojawiły się ponadto postulaty przeprowadzenia **badania dotyczących wykorzystania treści w sieci oraz rzetelnego zbadania wartości rynku internetowego w Polsce.**

Pojęcia „kopii” i „egzemplarza” oraz dozwolony użytek publiczny

Konieczność dostosowania ustawy o prawie autorskim do realiów cyfrowych poprzez **zamianę w niektórych miejscach w ustawie pojęcia „egzemplarz” na „kopia”** nie jest kwestionowana przez uczestników warsztatu, choć podkreślano, że poszczególne przepisy wymagają jeszcze szczegółowej analizy. Propozycję prof. Traple uznano tu za dobrą podstawę do dalszych prac.

W tym kontekście zwracano uwagę na konieczność szerszego, systemowego podejścia do zmian, nie ograniczonego jedynie do zmiany nomenklatury. Wskazywano przykładowo, że pojęcia „kopii” i „egzemplarza” przenoszą się na temat dozwolonego użytku, gdyż jego zakres będzie zależeć od rozumienia tych pojęć – jako przykłady podano art. 30 ustawy (dozwolony użytek na rzecz ośrodków dokumentacji i informacji wykorzystywany – w opinii wydawców prasy niezasadnie – przy świadczeniu usług monitorowania prasy) czy kwestię dopuszczalności zwielokrotniania utworów w bibliotekach. Środowiska biblioteczne opowiadają się za wyraźnym przesądzeniem takiej dopuszczalności w ustawie. Przedstawiły również postulat zmian prawa w kontekście prowadzonych procesów digitalizacji zbiorów.

Przy okazji poruszony też został problem nie implementowanego do polskiego prawa wymogu **zapewnienia właścicielom praw rekompensaty z tytułu dozwolonego użytku bibliotecznego (*public lending right*).**

Zwrócono uwagę na konieczność utrzymania dotychczasowej odrębności przepisów o dozwolonym użytku programów komputerowych jako kontrpropozycja do postulatów objęcia programów komputerowych dozwolonym użytkowaniem.

Dodatkowo, pojawiła się propozycja **zwolnienia drobnych przedsiębiorców od opłat z tytułu publicznego odtwarzania utworów**, oceniona jednak przez część uczestników jako niezgodna z prawem międzynarodowym i europejskim oraz niezasadna z punktu widzenia korzyści majątkowych, jakie przedsiębiorcy osiągają z tego tytułu.

Natomiast w kontekście **prawa cytatu** niektórzy uczestnicy podkreślali konieczność jego **rozszerzenia i doprecyzowania**. Przedstawiciele twórców i wydawców zwrócili jednak uwagę, iż zakres prawa cytatu określają jego cele, a w pozostałym zakresie należy uzyskać licencję na korzystanie z utworu.

Szeroki dostęp do oferty utworów

Na początku dyskusji podkreślano konieczność zapewnienia użytkownikom **legalnego dostępu** do szerokiej oferty utworów.

Sankcje cywilne i karne

W dyskusji wyrażone zostały pewne zastrzeżenia odnośnie przyjętego w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy **roszczenia odszkodowawczego o zapłatę wielokrotności stosownego wynagrodzenia**. Pojawiły się bardzo różne głosy, z jednej strony sugerujące, że roszczenie to powinno być oderwane od kwestii naprawienia szkody, z drugiej – że roszczenie jest zbyt surowe i stanowi swoistą „karę cywilną”, w szczególności w odniesieniu do naruszeń niezawinionych. Z kolei jego zwolennicy podkreślali, że jest ono zgodne z dyrektywą Enforcement a tego typu rozwiązanie zostało przyjęte w wielu krajach UE. Natomiast jego ograniczenie do zapłaty jednokrotności wynagrodzenia zniechęcałoby do zawierania umów licencyjnych, skoro jedynym ryzykiem byłaby konieczność zapłaty wynagrodzenia należnego na podstawie takiej umowy. Podkreślano też, że ewentualna nadmierna dotkliwość takiego roszczenia jest i tak weryfikowana przez sądy. Do dnia zakończenia warsztatów, tj. 29 maja 2012 roku, nie otrzymano opracowania prof. Zbigniewa Cwiąkalskiego.

Zwrócono uwagę, że wiele problemów wynika z niejednolitej interpretacji przepisów przez sądy, co można by wyeliminować przez stworzenie wyspecjalizowanego **sądu do spraw własności intelektualnej**. Uczestnicy warsztatów zdają się zgodnie podzielać ten pogląd.

W kontekście prawa karnego wielu uczestników zwracało uwagę na konieczność wyraźnego **rozdzielenia pomiędzy środkami stosowanymi w przypadku naruszeń o charakterze niekomercyjnym a działalnością na skalę komercyjną**, a nawet na zasadność depenalizacji działań niekomercyjnych przy równoczesnym zaostrzeniu sankcji i zwiększeniu skuteczności ścigania działalności nielegalnej stanowiącej element działalności gospodarczej, nastawionej na osiąganie dochodu.

W dyskusji pojawiła się też kwestia przygotowywanej obecnie przez MAiC **nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną**. Wskazywano, że proponowane w niej wyłączenia od odpowiedzialności pośredników mogą uniemożliwić lub znacznie utrudnić egzekwowanie praw własności intelektualnej, niezależnie od ewentualnych zmian wprowadzanych w ustawie o prawie autorskim, a wręcz że jest ona niezgodna z prawem europejskim (dyrektywami e-Commerce i InfoSoc).

REKOMENDACJE

Na podstawie dyskusji przeprowadzonych podczas prac warsztatowych oraz przedłożonych dokumentów ekspercka grupa robocza przedstawia następujące rekomendacje:

- 1) **Doprecyzowanie przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych**, w szczególności przepisów o dozwolonym użytku publicznym i prywatnym, w celu zagwarantowania pewności związanej z korzystaniem z utworów i przedmiotów praw pokrewnych przez uprawnione podmioty.
- 2) Utworzenie wyspecjalizowanego **sądu do spraw własności intelektualnej**,
- 3) **Skreślenie art. 40 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych**, jednoznacznie z likwidacją opłat na rzecz Funduszu Promocji Twórczości w oparciu o instytucję *domaine public payant*, o ile stworzony zostanie ekwiwalentny system finansowania twórczości.
- 4) Dostosowanie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych do realiów cyfrowych poprzez **weryfikację pojęcia „egzemplarz”, tam gdzie jest to odpowiednie rozszerzenie go o pojęcie „kopii”, oraz weryfikację definicji ustawowych związanych z publikacją, zwielokrotnianiem i rozpowszechnianiem utworów**. Dobrą podstawą do dokonania weryfikacji pojęć jest propozycja przedstawiona przez prof. Elżbietę Traple,
- 5) **Doprecyzowanie zasad nabywania przez Skarb Państwa autorskich praw majątkowych w drodze spadku**. W przypadkach gdy jedynym spadkobiercą ustawowym jest Skarb Państwa tego rodzaju zasoby powinny być skatalogowane i udostępnione szerokiej publiczności,
- 6) Przeprowadzenie **badania ilościowo-jakościowych dotyczących korzystania w Polsce z treści znajdujących się w Internecie** oraz rzetelnych badań określających wartość rynku Internetu w Polsce. Badania powinny zostać przeprowadzone przez konsorcjum w skład którego będą wchodzić instytucje rządowe i pozarządowe.

Bazując na doświadczeniu wyniesionym z prac grupy eksperckiej postuluje się w identycznej formule poddać dalszej dyskusji następujące tematy:

- 1) Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi,
- 2) Otwarte zasoby publiczne,
- 3) Odpowiedzialność pośredników za naruszenia praw autorskich i pokrewnych dokonywanych w Internecie.

ZDANIA ODREBNE I UZUPEŁNIENIA

I. Stefan Kruczkowski, Stowarzyszenie Polskich Artystów Muzyków.

Na str. 3 w rozdziale Organizacja Warsztatów w akapicie drugim zdaniu drugiemu nadać brzmienie: „Warsztaty zaplanowano jako płaszczyznę dyskusyjną między przedstawicielami organizacji społecznych zrzeszających twórców, artystów wykonawców, wydawców i producentów fonogramów i wideogramów a organizacjami społecznymi dążącymi do ograniczenia praw własności intelektualnej w Internecie i na niektórych innych polach eksploatacji, których część postulatów poparli przedstawiciele Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji oraz Rzecznika Praw Obywatelskich. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego pełniło rolę moderatora dyskusji zwracając uwagę na problemy prawne związane z częścią postulatów.” (Stefan Kruczkowski, Stowarzyszenie Polskich Artystów)

Na str. 3 w rozdziale Organizacja Warsztatów w akapicie trzecim skreślić wyrazy „przedstawiciel strony społecznej” poprzedzający nazwisko Pani Heleny Rymar.

Na str. 8 w rozdziale Podsumowanie Warsztatów w akapicie trzecim wyrazy „Nie budzi także kontrowersji” zastąpić wyrazami „Wzbudził kontrowersje postulat”.

II. Marek Staszewski, ZPAV

„Wyraźnego podkreślenia wymaga fakt, iż do dnia sporządzenia niniejszego Raportu, nie udało się uzyskać – pomimo zapewnień Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, iż będzie on dostępny publicznie – aktualnej wersji tekstu przygotowywanej przez ten resort nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, co w praktyce uniemożliwia bądź co najmniej znacznie utrudnia, ostateczne sformułowanie wniosków niniejszego Warsztatu w zakresie możliwości dochodzenia ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, a w szerszym ujęciu – funkcjonowania tych praw w środowisku cyfrowym.

W związku z powyższym, z uwagi na podniesioną przez uczestników Warsztatu, konieczność jednolitego procedowania nad procesami nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, uwagi i propozycje zgłoszone w niniejszym dokumencie należy zweryfikować z uwzględnieniem ostatecznego stanowiska rządu w zakresie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, w szczególności w art. 14-15. „

III. Grzegorz Rybicki, ZASP

Propozycja zastąpienia trzeciego akapitu części podsumowania „Domena publiczna” następującą treścią:

"Kontrowersje wzbudził pogląd o konieczności unikania retroaktywności prawa autorskiego - tj. nie obejmowania ochroną twórców, co do których prawa majątkowe wygasły, np. przy ustawowym wydłużaniu czasu ochrony. W trakcie dyskusji wyrażony został pogląd, iż uwagi na perspektywę konieczności przedłużenia okresu ochrony majątkowych praw do artystycznych wykonań z lat 50 do lat 70 (w tym dyrektywa Parlamentu Europejskiego), nie można się zgodzić, aby artystyczne wykonania, co do których prawa majątkowe wygasły, nie były w przypadku takiego przedłużenia objęte ochroną."

IV. Jacek Białobrzewski, UPC Polska Sp. z o.o.

Proponuję przy tym, by dalsza praca, dotycząca wyboru strategicznego kierunku zmiany ustawy oraz propozycji zmiany treści ustawy, była prowadzona w oparciu o metodologię naukową. W konsekwencji wyboru tej metody materiały warsztatów, podobnie jak raport końcowy, mogłyby zostać wykorzystane jako element obrazujący obecną rzeczywistość społeczną, ekonomiczną oraz prawną, poddaną krytyce naukowej i wypracowaniu najbardziej efektywnych, ale równocześnie obiektywnych – rozwiązań. Dalsze konsultacje społeczne mogłyby toczyć się równocześnie po przedstawieniu protokołu z takiego badania oraz ich wyniku, obejmującego proponowane przez zespół naukowy rozwiązania – w analizowanym przypadku powinny to być kompleksowe i spójne wewnętrznie zmiany do obowiązujących przepisów. Inna metoda dalszej pracy może spowodować dalsze rozdrobienie omawianej problematyki i utrudnić wypracowanie takiego spójnego rozwiązania.

Proponuję rozważenie powierzenia powyższego procesu, w zakresie oceny stosowania obowiązującego prawa pod względem jego spójności, skuteczności i właściwego regulowania zjawisk społecznych, tak pod kątem własnej oceny obecnego stanu faktycznego jak i z wykorzystaniem materiałów z warsztatów – Radzie Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów.

W toku warsztatów sygnalizowano jedynie aspekt różnorodności uwarunkowań wpływających na funkcjonowanie różnych kategorii utworów, praw pokrewnych i pól eksploatacji (np. programów komputerowych czy twórczości audiowizualnej, który w całości nie musi pokrywać się ze specyfiką np. publikacji wydawniczych, co dostrzegają przecież także już obecnie funkcjonujące przepisy). Postuluję, by w takiej analizie uwzględnić również aspekt wielości organizacji zbiorowego zarządu, ich funkcjonowanie na różnych lub tożsamyh polach eksploatacji i nakładanie się ich zakresu reprezentacji oraz roszczeń, konieczności powołania organizacji parasolowej na niektórych polach (np. na polu nadania telewizyjnego lub reemisji) oraz wprowadzenia maksymalnego pułapu wynagrodzenia na

danym polu eksploatacji. Propozycje legislacyjne w tym zakresie powinny uwzględniać wybrany systemowy kierunek sposobu ukształtowania kompetencji podmiotów uprawnionych w drodze wzmocnienia ich osobistych wyborów (umowy) czy też przymusowej reprezentacji poprzez system zbiorowy. Propozycje takich rozwiązań były zgłaszane już w poprzednich okresach, również w toku nowelizacji art. 110 ustawy.

Dopiero taka analiza da podstawy do przyjęcia kierunku pożądaných zmian systemowych. Fundamentalną kwestią pozostaje przy tym sprawa ustalenia modelu wynagradzania podmiotów uprawnionych. Czy zatem prymat nadamy wynagrodzeniu jednostkowemu, z prawem decydowania o tym danemu podmiotowi (w drodze umownej) czy systemom opartym o zbiorowy zarząd. Należy przy tym pamiętać, że przyjęte regulacje systemu zbiorowego zarządu muszą być skorelowane z uprawnieniami podmiotów uprawnionych. Jeżeli zatem wzmocnieniu ulegnie wola podmiotu uprawnionego (i w konsekwencji pobieranie przez niego wynagrodzenia bezpośrednio), model funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządu i naliczania pobieranego przez nie wynagrodzenia również musi ulec odpowiednim zmianom, choćby poprzez uwzględnienie zmian w zakresie reprezentacji uprawnionych. Jeżeli przy tym rozszerzeniu ulegną granice dozwolonego użytku, publicznego czy też prywatnego, należałoby rozważyć, czy spowoduje to konieczność wprowadzenia nowego systemu (lub wzmocnienia dotychczasowego) kompensacji ewentualnych strat dla podmiotów uprawnionych.

V. Maciej Strzembosz, KIPA – uzupełnienie podsumowania w części dotyczącej szerokiego dostępu do oferty utworów:

Szeroko dyskutowano warunki pozwalające wprowadzić domniemanie legalności dla użytkowników końcowych. Podstawa dyskusji była następująca triada:

- I. Stworzony zostanie system niskich i niedolegliwych dla użytkowników Internetu opłat działających jak swoista licencja ustawowa.
- II. Stworzone zostaną narzędzia prawne do skutecznego ścigania piractwa w Internecie uprawianego dla zysku.
- III. Indywidualni odbiorcy zostaną tym samym zwolnieni z odpowiedzialności za ew. kontakt z pirackim kontentem.

W części dotyczącej podsumowania z zakresu sankcji cywilnych i karnych:

W niewielkim stopniu przedyskutowano rolę organizacji zbiorowego zarządu. Zarysowały się dwa sprzeczne stanowiska: ozz jako ograniczających obieg twórczości i ozz jako użytecznego narzędzia sprzyjającego cyrkulacji treści. Ta kwestia niewątpliwie wymaga dalszych badań i dyskusji.

W części dotyczącej rekomendacji w punkcie piątym, dodanie:

5) (...) poprzez wyłączenie ich z ochrony prawno-autorskiej oraz bez możliwości zawłaszczania i komercjalizacji praw przez instytucje państwa.

VI. Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska

1. Przeniesienie utworów których prawa majątkowe są w posiadaniu skarbu państwa do domeny publicznej

Istniejące w dokumencie końcowym zapisy nie stwierdzają w pełni jednoznacznie, iż prawa autorskie będące w posiadaniu skarbu państwa powinny być wyłączone spod ochrony prawnoautorskiej, dokładnie tak jak dziś dzieje się to z materiałami urzędowymi. Ewentualnie jest możliwy alternatywnie zapis o udostępnieniu tych zasobów na warunkach w pełni wolnej licencji zgodnej z Definicją Wolnych Dóbr Kultury, choć wydaje się że wyłączenie spod ochrony jest mechanizmem znacznie lepszym i dającym większą pewność prawną. Istniejący w dokumencie zapis mówi wyłącznie o utworach przeniesionych na Skarb Państwa w postępowaniu spadkowym. Postulujemy rozszerzenie obowiązku udostępniania na wszystkie utwory których prawa autorskie są w posiadaniu skarbu państwa niezależnie od sposobu nabycia tych praw.

2. Zrzekanie się praw autorskich i pokrewnych

Należy wprowadzić możliwość zrzekania się praw majątkowych przez uprawnionych. Obecnie jedyną możliwością udostępnienia utworów do nieograniczonego wykorzystania przez uprawnionych jest udostępnienie na wolnej licencji. Mechanizm licencyjny, choć efektywny, nie jest równoważny wyłączeniu spod ochrony praw majątkowych. Należy wyraźnie zaznaczyć, że wyłączenie spod ochrony musi mieć charakter dobrowolny. Należy także jednoznacznie zaznaczyć, że w propozycji tej nie chodzi o możliwość przeniesienia praw na rzecz innego podmiotu. Istotą tej propozycji jest całkowite wyłączenie utworu spod ochrony.

3. Dozwolony użytek osobisty

Warto zwrócić uwagę, że w praktyce użytkownicy informacji już dziś cieszą się prawem w pełni legalnego ściągania utworów z sieci. Pojawiające się czasami głosy, iż korzystanie z utworu w ramach dozwolonego użytku może być czasami nielegalne w świetle art. 35 ustawy, nie znajdują potwierdzenia ani w praktyce ściągania naruszeń, ani w orzeczeniach sądowych. Nie jest nam znany ani jeden przypadek, w którym osoba która skorzystała z utworu w

ramach dozwolonego użytku została pociągnięta do odpowiedzialności tylko z tego powodu, iż został on rozpowszechniony przez inną osobę z naruszeniem praw wyłącznych. Wszystkie znane nam przypadki dotyczą osób które dopuściły się nieautoryzowanego rozpowszechnienia utworu. Dlatego zmiany te, niezależnie od tego czy będą dokonane w modelu proponowanym przez prof. Markiewicza, prof. Błęszyńskiego czy prof. Traple, w praktyce nic nie zmienią z punktu widzenia użytkowników. Zdecydowanie najwięcej wad z punktu widzenia użytkowników ma propozycja zakładająca wprowadzenie zasady domniemania legalności pozyskania informacji chronionej prawem autorskim. Wprowadza bowiem ona niebezpieczną dla użytkowników furtkę, w której mogą oni być pociągnięci do odpowiedzialności w sytuacji, gdy fakt naruszenia praw wyłącznych przy publikacji jest im znany. Musimy pamiętać, że prawo autorskie jest regulacją obejmującą wszystkie możliwe typy informacji, o ile tylko mieszczą się one w definicji dzieła. W praktyce oznacza to, że objęte tą regulacją są nie tylko teksty kultury rozumianej jako działalność artystyczna, ale w ogóle wszystkie teksty kultury – wszystko, co jest tworzone przez ludzi. Bardzo wiele aktywności w sferze społecznej wręcz zakłada publikację informacji wbrew woli jej autorów – w szczególności dotyczy to działalności prasy i tzw. whistleblowingu (ujawniania w interesie publicznym informacji, które ktoś usiłował ukryć). Przyjęcie zasady domniemania będzie miało jednoznacznie negatywny wpływ na takie działania. Można żywić uzasadnione obawy, że zmiana taka zamiast potwierdzić istniejące zasady, które w skrócie można streścić jako „zapoznavanie się z utworem jest zawsze legalne, natomiast udostępnianie jest legalne tylko jeśli mamy odpowiednią zgodę”, zamiast potwierdzić ograniczy prawa użytkowników wynikające z dozwolonego użytku. Stoimy na stanowisku, że uczestnictwo w kulturze jest istotnym prawem potwierdzonym w dokumentach krajowych i międzynarodowych. W przypadku rozpowszechnienia utworu nie mogą istnieć żadne ograniczenia w korzystaniu z niego w zakresie dozwolonego użytku, niezależnie od tego czy do rozpowszechnienia doszło w sposób legalny czy też nie. To jest problem rozpowszechniającego, a nie korzystającego z utworu. Zgodnie z dyskusją która odbyła się podczas warsztatów rozumiemy, że tzw. „test trójstopniowy” dotyczy systemu prawnego, a nie konkretnych przypadków korzystania z utworów. To ważne rozróżnienie: jeśli to system prawny powinien przechodzić test trójstopniowy, to wpisywanie zasad testu do tekstu ustawy ma negatywny wpływ na klarowność przepisów, a w związku z tym pewność użytkowników co do obowiązujących zasad. Dlatego zdecydowanie jesteśmy zwolennikami usunięcia art 35. Naszym zdaniem istniejące przepisy prawne skutecznie zabezpieczają słuszne interesy twórców. Istotny za to jest fakt, iż często zabezpieczane są interesy, które można by określić mianem „niesłusznych”. Obecny zakres dozwolonego użytku prywatnego i publicznego jest stanowczo zbyt wąski i zabezpieczając niesłuszne interesy twórców narusza jednocześnie słuszne interesy użytkowników utworów. Treść art. 35 jest podstawowym argumentem podnoszonym w celu rozmycia zakresu dozwolonego użytku i wprowadzenia stanu niepewności prawnej dla użytkowników końcowych. Uważamy to za złą praktykę – użytkownik końcowy, który w żadnej sytuacji nie może liczyć na wsparcie prawnika czy specjalisty – musi mieć pewność, że prowadzone przez niego działania komunikacyjne są dopuszczalne prawnie. W tym celu granice dozwolonego użytku muszą być jasno określone, a to oznacza usunięcie art. 35.

4. Zastąpienie pojęcia „egzemplarza” pojęciem „kopii”

Fundacja Nowoczesna Polska popiera propozycje dotyczące zmiany terminologii w zakresie egzemplarza i kopii z zastrzeżeniem, że powinno to mieć wpływ na poszerzenie zakresu dozwolonego użytku publicznego, w tym przede wszystkim edukacyjnego i bibliotecznego. Odnośnie tego ostatniego zdecydowanie opowiadamy się za dopuszczeniem wypożyczenia bibliotecznego kopii cyfrowych, w tym również za pośrednictwem Internetu.

5. Depenalizacja naruszeń o charakterze niekomercyjnym

Istniejące zapisy w art. 79 de facto penalizują naruszenia praw wyłącznych dokonywane w celach niekomercyjnych. Dlatego zgodnie z opiniami wyrażonymi podczas warsztatu postulujemy usunięcie zapisów o karach finansowych za naruszenia praw dokonanych w celach stricte niekomercyjnych, pozostawiając wyłącznie zapisy o konieczności usunięcia naruszenia. Stoimy na stanowisku, że obywatele biorący udział w zwykłych procesach komunikacyjnych za pośrednictwem mediów nie powinny być karani na gruncie prawa cywilnego. Jak wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich przepis ten ma charakter represyjny, a jako taki powinien należeć do domeny prawa karnego, i obowiązywać za naruszenia dokonane z chęci osiągnięcia bezpośrednich lub pośrednich korzyści finansowych.

VII Krzysztof Siewicz, ICM UW

Propozycje zmiany treści części dokumentu pt. Podsumowanie

Część „Domena publiczna”

Akapit piąty powinien przyjąć brzmienie:

„Zgłoszony został także postulat **umożliwienia zrzeczenia się autorskich praw majątkowych** ze skutkiem powodującym możliwość korzystania z objętych nimi utworów przez każdego tak, jak z utworów, które przeszły do domeny publicznej. Krytycy tego postulatu obawiali się, że mogłoby ono w praktyce obrotu być narzucane przez podmioty silniejsze ekonomicznie, ze szkodami dla twórców. Z drugiej strony wskazywano jednak, że posiadacz praw majątkowych powinien mieć pełną swobodę w dysponowaniu nimi, włączając w to rezygnację z ochrony.”

Komentarz: Sformułowania „środowiska użytkowników” oraz „organizacje reprezentujące...” uważam za mylące. Ja byłem wśród postulujących zrzecanie się, a nie czuję się reprezentantem „środowiska użytkowników”. Z kolei sformułowanie o sprzeciwie organizacji reprezentujących twórców itd. może sugerować, że wszyscy twórcy są przeciwni możliwości zrzecania się – co jest kontrfaktyczne z uwagi na dużą liczbę utworów porzuconych w Internecie (czasem wyraźnie oznaczanych jako „public domain”).

Akapit siódmy powinien przyjąć brzmienie:

„Zwrócono uwagę na problemy interpretacji i stosowania art. 4 w zakresie dotyczącym dokumentów i materiałów urzędowych, powodujące odmowy udostępniania materiałów tworzonych za środki publiczne lub stawianie warunków korzystania z nich. Część uczestników była przeciwna **zmianom tego przepisu**, upatrując możliwości rozwiązania tych problemów za pomocą orzecznictwa sądowego i wypowiedzi doktryny. Inni wskazywali na konieczność doprecyzowania art. 4 w zakresie pojęcia materiałów urzędowych, w tym wprowadzenia wyraźnych regulacji nabywania i korzystania z praw autorskich przez instytucje publiczne tak, aby możliwe było ich przenoszenie do domeny publicznej.”

Część „Zasoby publiczne”

Wątpliwość co do tego czy sformułowanie „środowiska twórcze” oznacza wszystkie środowiska twórcze.

Część „Dozwolony użytek osobisty” powinna przyjąć następujące brzmienie:

Podstawą do dyskusji w tym obszarze były zaprezentowane uczestnikom propozycje Profesorów Ryszarda Markiewicza, Jana Błęszyńskiego i Elżbiety Traple, nad którymi Profesorowie pracują w ramach zespołu eksperckiego ds. reformy prawa autorskiego, powołanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Najwięcej pozytywnych reakcji wzbudziła propozycja prof. Traple, zmierzająca do wskazania **dopuszczalności dozwolonego korzystania z utworów przez Internet** (w ramach którego pobieranie plików nie wiązałoby się z odpowiedzialnością pobierającego) poprzez **zastąpienie w art. 23 ustawy pojęcia „egzemplarza” pojęciem „kopii” oraz zrezygnowanie z kryterium jego „pojedynczości”**. Przy czym zdaniem niektórych propozycja ta, podobnie jak propozycja prof. Markiewicza doprecyzowuje jedynie obecnie istniejącą regulację, a nie prowadzi do rozszerzenia dozwolonego użytku. W tym kontekście w dyskusji pojawiały się postulaty **odrębnego uregulowania dozwolonego użytku „cyfrowego” i „analogowego”**, nie podzielane jednak przez wszystkich uczestników. Pojawił się też postulat konsultacji ze środowiskami technicznymi w celu dokładnego ustalenia rodzajów eksploatacji utworów dokonywanych „w Internecie” tak, aby można było prawidłowo sformułować odnoszące się do nich przepisy ustawy.

Zainteresowanie niektórych uczestników wzbudziło też proponowane przez prof. Błęszyńskiego wprowadzenie **domniemania legalności utworów udostępnionych w sieci**, aczkolwiek podkreślano również niebezpieczeństwo, iż objęłaby ona utwory jeszcze nierozpowszechnione, a nawet, że doprowadziłaby do zahamowania rozwoju sektorów kultury. Zwracano też uwagę, że wcale nie musi to doprowadzić do zwiększenia pewności prawnej wśród użytkowników, skoro domniemanie będzie można obalić. Postulat wprowadzenia domniemania w miejsce obecnego dozwolonego użytku prywatnego wszelkich

str. 22

utworów rozpowszechnionych został uznany przez niektórych uczestników za próbę ograniczenia dozwolonego użytku osobistego. Niektórzy uczestnicy za problematyczną uznawali też proponowaną przez Profesora „**plaską opłatę**”, która miałaby stanowić **rekompensatę z tytułu wprowadzenia licencji ustawowej na korzystanie z utworów w Internecie**. Wyrażano tu obawy, iż zapewnienie sprawiedliwej repartycji, uwzględniającej także przypadki korzystania z darmowych lub niechronionych treści, wymagałoby monitorowania sposobów korzystania z utworów w Internecie. Zdaniem niektórych, każde rozszerzenie obecnie obowiązującego dozwolonego użytku powinno zapewniać dodatkowe instrumenty rekompensaty dla twórców. Tymczasem inni uczestnicy warsztatów wskazywali, że dozwolony użytek ogranicza zakres praw wyłącznych w celu realizacji istotnego interesu społecznego – a realizacja interesu prywatnego uprawnionych nie wymaga, aby każde korzystanie z utworu łączyło się z wynagrodzeniem.

Uczestnicy nie byli zgodni co do proponowanego przez prof. Markiewicza **skreślenia tzw. „trójstopniowego testu” (art. 35 ustawy)**. Z jednej strony wskazywano, iż wprowadza on element niepewności co do korzystania w ramach dozwolonego użytku, a jego umiejscowienie w aktach prawa międzynarodowego należy traktować przede wszystkim jako wytyczną dla krajowego ustawodawcy, a nie organów stosujących prawo. Z drugiej natomiast strony podkreślano, iż konieczne jest istnienie mechanizmu oceny, czy korzystanie z utworu nie wykracza poza ramy dozwolonego użytku (czyli czy nie narusza normalnego wykorzystania utworu ani nie powoduje nieuzasadnionej szkody dla właściciela praw), co zdaniem niektórych ma być wymogiem dyrektywy 2001/29/WE.

W kontekście zwiększenia pewności prawnej zwracano też uwagę na **niedookreślony charakter pojęcia „stosunek towarzyski”**, który w świecie cyfrowym powoduje problemy interpretacyjne w, np. w przypadku korzystania z utworów w kręgu „znajomych” na portalach społecznościowych. Przywoływano też **problemy z interpretacją pojęcia „pojedynczych egzemplarzy”** a w dyskusji pojawiła się nawet propozycja liczbowego ograniczenia dopuszczalnych kopii, skrytykowana jednak przez niektórych innych uczestników.

Poza propozycjami Profesorów, zwrócono uwagę na pojawiające się w debatach prowadzonych w innych krajach, w szczególności w Holandii, rozważania dotyczące wprowadzenia **uprawnienia do rozporządzania opracowaniami w sposób niekomercyjny (*adaptation right – transformative use*)** czy większego wykorzystania swobody implementacji dyrektywy 2001/29, co zbliżyłoby regulację dozwolonego użytku do amerykańskiej **instytucji *fair use***. Część uczestników stała jednak na stanowisku, że dyrektywa została już w Polsce wdrożona przy wykorzystaniu tej swobody w bardzo szerokim zakresie. Niektórzy uczestnicy zwracali uwagę na korzyści dla rozwoju kultury spowodowane zwiększeniem swobody korzystania z opracowań, w odpowiedzi na co inni wskazywali na możliwość naruszania w ten sposób praw osobistych..

W kontekście dyskusji o możliwym rozszerzeniu dozwolonego użytku osobistego i potrzeby zapewnienia z tego tytułu rekompensaty dla twórców pojawiły się ponadto postulaty

przeprowadzenia **badan dotyczących wykorzystania treści w sieci oraz rzetelnego zbadania wartości rynku internetowego w Polsce.**

Część „Pojęcia kopii i egzemplarza oraz dozwolony użytek publiczny”

Komentarz do akapitu drugiego:

Korzystając z okazji – czy wydawcy byliby skłonni przemyśleć to stanowisko, gdyby pojawił się postulat wprowadzenia obowiązku nieusuwania reklam towarzyszących artykułom, a umieszczonych tam przez wydawcę? Nie mam danych, ale być może bardziej wartościowe są przychody z reklam (które dzięki temu mogą wzrosnąć) niż ewentualne opłaty licencyjne, jakie musieliby płacić monitorujący prasę po zmianie art. 30.

Akapit trzeci powinien przyjąć brzmienie:

Przy okazji niektórych podnieśli, że ich zdaniem nie doszło do implementacji do polskiego prawa wymogu **zapewnienia właścicielom praw rekompensaty z tytułu dozwolonego użytku bibliotecznego (*public lending right*).**

Komentarz do akapitu trzeciego:

Dyrektywa 2006/115 Art 6 ust. 1: „...Państwa Członkowskie mają swobodę przy ustalaniu wynagrodzenia, biorąc pod uwagę swoje cele promocji kultury.”

Część „Sankcje cywilne i karne”

Komentarz do akapitu pierwszego:

A nie dostrzegają Państwo mechanizmu zniechęcającego do sądowej batalii, w której można dostać 3X, gdy uprawniony domagałby się zapłaty jednostronnie (z sufitu) ustalonej przez siebie kwoty X? Moim zdaniem obecna treść art. 79 pozwala na takie działania, zwłaszcza względem drobnych użytkowników, nie mających środków na postępowanie sądowe. Patrz zjawisko wysyłania masowych propozycji ugód do internautów.

W akapicie drugim pojęcie „sąd do spraw własności intelektualnej” powinno być zastąpione pojęciem „sąd do spraw praw na dobrach niematerialnych”.

Rekomendacje:

Komentarz do rekomendacji pierwszej:

„A może bardziej realny postulat tworzenia prawa w oparciu o dowody, w tym rzetelne badania społeczne i ekonomiczne?”

W rekomendacji drugiej pojęcie „sąd do spraw własności intelektualnej” powinno być zastąpione pojęciem „sąd do spraw praw na dobrach niematerialnych

POSTULATY, UWAGI, PROPOZYCJE LEGISLACYJNE I KOMENTARZE

I.DOMENA PUBLICZNA

Postulaty i uwagi

I.01. Poszerzenie domeny publicznej o utwory finansowane ze środków publicznych (Krzysztof Siewicz, ICM UW; Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie, Centrum Cyfrowe – postulat zgłoszony na piśmie).

Należy rozmawiać o tworzeniu funduszy na zakupy do domeny publicznej dzieł współczesnych, które są objęte ochroną praw autorskich, tak aby domena publiczna poszerzała się także o dzieła nowe (Beata Chmiel, Ruch Obywateli Kultury, Maciej Strzembosz, KIPA).

Postulowałbym (...) Ewentualne poszerzenie domeny publicznej z jednoczesnym poszanowaniem obszaru chronionego. (Maciej Zieliński, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

Postulat, zgodnie z którym utwory nabyte przez podmiot publiczny miałyby wejść do domeny publicznej i podlegać swobodnemu dostępowi przez inne podmioty publiczne, w tym przez takie dla których utwory nie były dostarczone i które nie są objęte licencją wynika z niezrozumienia w jaki sposób funkcjonuje rynek oprogramowania. Należy podkreślić, że realizacja podobnego postulatu spowoduje wyeliminowanie ofert tworzonych w oparciu o model „własnościowy” oprogramowania i preferuje oprogramowanie typu „Open Source”. Jest to rozwiązanie godzące w postulat neutralności technologicznej państwa. Wprowadzenie tego typu zmian zmusiłoby wielu producentów oprogramowania do faktycznego zrzeczenia się praw własności intelektualnej przyznawanych im zarówno przez prawo polskie jak i umowy międzynarodowe. Ponadto wymogi takie mogą doprowadzić do wyeliminowania z wielu przetargów publicznych ogromnej ilości polskich i zagranicznych dystrybutorów i producentów oprogramowania. Taki rezultat nie będzie sprzyjać konkurencji, ani też nie pozwoli podmiotom publicznym na wybór oprogramowania, które najlepiej odpowiada ich potrzebom. (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Komentarz do uwagi Bartłomieja Wituckiego: Nie obawiam się tego ryzyka, a nawet jeżeli to można je łatwo ograniczyć wyłączając z tej regulacji programy komputerowe. Niemniej jednak, nawet w przypadku objęcia nią programów dotyczyłaby ona przecież tylko programów, do których organy nabywają prawa majątkowe, czyli systemów dedykowanych (a i to nie wszystkich). Systemy „off-the-shelf” sprzedawane są przecież na licencji. (Krzysztof Siewicz, ICM)

Trudno odnieść się do inicjatywy projektowanej ustawy o zasobach publicznych bez znajomości szczegółowych rozwiązań natomiast opowiadam się przeciwko włączaniu do zasobów publicznych utworów komercyjnie eksploatowanych w jakiegokolwiek formie, utworów finansowanych (w całości lub w części) z budżetu państwa lub samorządów, których rozpowszechnianie w ramach domeny publicznej może naruszyć konkurencyjność i swobodny przepływ towarów i usług na obszarze UE oraz utworów, do których zakres nabycia praw autorskich jest ustalany w drodze przymusu ustawowego- a nie swobodnych negocjacji stron. (Marzena Wojciechowska IWP)

I.02. Przeniesienie do domeny publicznej utworów, do których autorskie prawa majątkowe posiada Skarb Państwa, w szczególności utworów, co do których Skarb Państwa jest spadkobiercą ustawowym (Krzysztof Siewicz, ICM UW; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Wojciech Dziomdziora, Orange – propozycja zgłoszona na piśmie Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie). Postulat wprowadzenia inwentaryzacji dziedziczonych praw i udostępniania jej w publicznie dostępnym rejestrze (Centrum Cyfrowe – postulat zgłoszony na piśmie).

Co do zasady, PIK popiera możliwość poszerzenia domeny publicznej o utwory dziedziczone przez Skarb Państwa, niezależnie od podstawy prawnej dziedziczenia (dziedziczenie ustawowe i testamentowe). Nie wydaje się nam jednak, poprawna propozycja, by z datą nabycia praw autorskich majątkowych przez Skarb Państwa prawa te wygasały i wchodziły do domeny publicznej. Być może właściwsze byłoby przyjęcie, że z datą otwarcia spadku, prawa te przestają korzystać z ochrony autorskiej, z zastrzeżeniem trwającej przez czas nieograniczony ochrony praw autorskich osobistych (Lubomira Wengler, PIK – postulat zgłoszony na piśmie).

I.03. Umożliwienie wygaśnięcia praw (zrzeczenia się) autorskich praw majątkowych poprzez oświadczenie woli uprawnionego podmiotu (Krzysztof Siewicz, ICM UW; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska).

Zrzeczenie się praw nie będzie możliwe, jeżeli prawa są obciążone prawem osoby trzeciej (np. użytkowanie) lub utwór jest przedmiotem licencji wyłącznej. Licencja niewyłączna nie powinna być natomiast przeszkodą dla zrzeczenia się, gdyż licencjobiorca niewyłączny i tak musi się liczyć z tym, że w dowolnej chwili licencjodawca udzieli takiej licencji dowolnej liczbie osób trzecich. Można się natomiast ewentualnie zastanowić nad wprowadzeniem ustawowego prawa do wypowiedzenia takiej licencji przez licencjobiorcę w przypadku zrzeczenia się praw przez licencjodawcę (Krzysztof Siewicz, ICM UW – propozycja zgłoszona na piśmie).

Uprawnienie do wyzbycia się autorskich praw majątkowych wzorowane powinno być na art. 180 Kc. Do wyzbycia się praw potrzebne są dwa elementy: zamiar wyzbycia się praw i czynność faktyczna. Ze względu na pewność obrotu wyzbycie się praw powinno być możliwe bez ograniczeń oraz w sposób nieodwołalny. Wyzbyciu powinna towarzyszyć odpowiednia modyfikacja lub wyzbycie się prawa osobistego do nienaruszalności treści i formy utworu oraz nadzoru nad sposobem korzystania. Konieczne jest ustawowe zagwarantowanie, aby opracowania utworu, co do którego wyzbyto się autorskich praw majątkowych nie były objęte autorskimi prawami majątkowymi już od chwili powstania (Wojciech Dziomdziora, Orange). Dla wzbogacenia domeny publicznej postulujemy możliwość zrzekania się praw do utworu (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie). Uprawniony powinien mieć możliwość zrzeczenia się praw poprzez złożenie jednostronnego oświadczenia woli oraz stosowne oznaczenie przedmiotu praw autorskich bądź pokrewnych, którego zrzeczenie dotyczy, np. znakiem domeny publicznej polecanym przez Creative Commons. Można także wprowadzić mechanizmy „ochronne” w stosunku do twórców, tzn. zakaz przenoszenia praw do wszystkich utworów mających powstać w przyszłości, czy zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności (Centrum Cyfrowe, propozycja złożona na piśmie)

I.04. Wprowadzenie zakazu zawłaszczania domeny publicznej – utwory, które do niej trafiły powinny w niej pozostać; zakaz „retroaktywnego” wydłużania ochrony (Krzysztof Siewicz, ICM UW; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Barbara Szczepańska, eIFL Polska).

Wydaje się dużym nieporozumieniem twierdzenie, że to „co weszło do domeny publicznej nie powinno z niej wyjść”. Twierdzenie to, odczytujemy, wobec wystąpień niektórych uczestników, jako wymierzone także przeciwko kreatywnemu (zarówno prowadzącemu do powstania utworu, jak i nie wywołującemu takiego skutku) przetworzonemu dóbr tam wprowadzonych, to zaś stanowi działanie wsteczne do zamierzonego celu, jakim jest otwarcie domeny dla społeczeństwa, sprzyjanie innowacyjności, kreatywności (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.05. Umożliwienie obchodzenia skutecznych zabezpieczeń w przypadku utworów będących w domenie publicznej (Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska).

I.06. Likwidacja „funduszu martwej ręki” (; Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB, Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe, propozycja zgłoszona na piśmie, Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie)

I.07. Rozszerzenie art. 4 ustawy o prawie autorskim o informację publiczną (Krzysztof Siewicz, ICM UW – propozycja zgłoszona na piśmie).

Zdefiniowania pojęcia materiału urzędowego przy poszanowaniu praw uprawnionych do wytworów intelektualnych włączanych do tego rodzaju materiałów (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie)

Należy wyraźnie wskazać, jak w świetle prawa autorskiego i praw pokrewnych, interpretować pojęciu dokumentu urzędowego; jeżeli ma ono, jak się dość powszechnie twierdzi, odpowiadać definicjom przyjętym w Kpc czy Kpa (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie)

Doprecyzowanie art. 4 w zakresie „materiału urzędowego” oraz bezprawnego użycia przez urząd utworu lub przedmiotu praw pokrewnych jako dokumentu lub materiału urzędowego. Wyraźne rozstrzygnięcie tego czy strony internetowe instytucji publicznych są materiałami urzędowymi. (Wojciech Dziomdziora, Orange – propozycja zgłoszona na piśmie).

Zakres art. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych wymaga doprecyzowania. Pojęcie „materiał urzędowy” powinno obejmować swym zakresem wszelkie treści, w tym w formacie cyfrowym, wytworzone przez administrację publiczną i samorządową, w tym w szczególności strony WWW. Należy położyć nacisk na konieczność dołożenia przez administrację publiczną najwyższej staranności przy pozyskiwaniu praw do materiałów umieszczanych w Sieci przedmiotów praw autorskich lub pokrewnych. W przypadku naruszeń należy przewidzieć możliwość dochodzenia przez uprawnionych roszczeń odszkodowawczych na uproszczonych zasadach (Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.08. Skrócenie okresu ochrony praw autorskich (Grażyna Szarszewska-Kuhl, PIK). Postulat ograniczania czasu trwania autorskich praw majątkowych ma charakter uniwersalny i jest dość powszechny. Ograniczenie czasu trwania autorskich praw majątkowych do lat 50, tak jak o proponuje Konwencja Berneńska, ograniczyłoby powstawanie dzieł osieroconych i wpłynęłoby pozytywnie na rozwój domeny publicznej (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie; Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe – propozycja zgłoszona na piśmie).

Należy doprecyzować terminy wejścia poszczególnych dóbr, tam, gdzie może powstawać taka wątpliwość, do domeny publicznej (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.09. Konieczność uregulowania kwestii utworów osieroconych i utworów „out-of-commerce” (Grażyna Szarszewska-Kuhl, PIK; Wojciech Dziomdziora, Orange – propozycja zgłoszona na piśmie; Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie;

Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB, Centrum Cyfrowe – propozycja zgłoszona na piśmie).

Interesującego przykładu dostarcza system rozszerzonych licencji, który z sukcesem wprowadzono w niektórych państwach członkowskich UE. (Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.10. Zagwarantowanie twórcom niezbywalnych praw do wynagrodzenia za korzystanie z utworów w Internecie (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS).

I.11. Stworzenie mechanizmów pozwalających na utrzymanie zasobów internetowych domeny publicznej zarówno w wersji wirtualnej (pliki) jak i fizycznej (nośniki dźwięku i obrazu). Głosy o śmierci CD i DVD uznałbym za bardzo przedwczesne. Pliki są niezwykle ulotnym nośnikiem. Bezpieczeństwo nakazywałoby gromadzenie zasobów kulturalnych, także w formie nośników fizycznych (Maciej Zieliński, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.12 Domena publiczna powinna być systematycznie poszerzana w drodze inwestycji państwowych oraz stworzenia zapewnień, że treści wytwarzane przez media publiczne trafiają po okresie tzw. commercial run do domeny publicznej (patrz projekt ustawy KOMP). Niezbędne jest stworzenie funduszu domeny publicznej, najlepiej finansowanego parametrycznie do wpływów budżetowych ze sfery przemysłów kreatywnych (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.13 Należy zastanowić się nad funduszem, który finansowałby wprowadzanie do domeny publicznej osiągnięć wiedzy (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja złożona na piśmie).

I.14 Z ustawy o informacji publicznej powinny zniknąć treści kulturowe (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja złożona na piśmie).

I.15 Powinna powstać osobna ustawa o domenie publicznej z mechanizmami finansowymi (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja złożona na piśmie).

I.16 Dla ustalenia zasad prawnych przesądzających o wprowadzeniu do domeny publicznej poszczególnych przedmiotów musi być brana pod uwagę odmiennosc różnych dóbr intelektualnych, tak ze względu na ich powstanie, funkcjonalność, jak i stronę podmiotową. Z tego punktu widzenia dobra te należałoby podzielić na: 1) informację publiczną, 2) źródła wiedzy, 3) utwory i inne dobra artystyczne, 4) dobra własności przemysłowej, i zróżnicować zasady dostępu do nich i dalszego ich wykorzystania. (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.17 Postulujemy wprowadzenie mechanizmu, który w sytuacji, gdy utwór nie jest już chroniony a znajduje się w zbiorach biblioteki jest najpierw udostępniany w bibliotece cyfrowej a następnie udostępniany każdemu do opracowania, wydania krytycznego lub

naukowego. Obecnie, jeśli wydawca „uprzedzi” bibliotekę cyfrową w publikacji utworu z domeny publicznej a źródłem utworu są zasoby biblioteczne, dany utwór na 25 do 30 lat trafia pod wyłączną ochronę. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.18 Utwory w domenie publicznej nie powinny być oznaczane znakami wodnymi (np. instytucji, która digitalizowała dany utwór). Postulat ten jest zgodny z rekomendacjami Comité de Sage zawartymi w raporcie *Nowy renesans*. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.19 Zabezpieczenia techniczne nie mogą ograniczać domeny publicznej. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB, propozycja zgłoszona na piśmie).

I.20 Sprzeciw wobec:

- stanowisk przedstawionych podczas warsztatów zmierzających w kierunku uszczuplenia ochrony prawno – autorskiej oprogramowania komputerowego oraz w zakresie automatycznego przenoszenia utworów, a także praw należących do podmiotów publicznych do domeny publicznej;
- pomysłem, zakładającym, że zasoby podmiotów publicznych powinny być publicznie dostępne do wykorzystania przez każdego. Spowoduje to, że jakakolwiek sprzedaż oprogramowania za środki publiczne otworzy możliwość jego ponownego wykorzystania przez rynek komercyjny, a w konsekwencji może prowadzić do całkowitej zapaści produkcji oprogramowania w Polsce. (dr inż. Wacław Iszkowski, PIIT – postulat zgłoszony na piśmie)

I.21 Domena publiczna powinna polegać na opłaceniu przez państwo okresowych i zdefiniowanych co do zakresu licencji na rzecz autorów i producentów (z wyjątkiem sytuacji, kiedy państwo jest producentem) (Jerzy Kornowicz, ZKP – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.22 Warto, aby ustawodawca odniósł się do zagadnienia „bezprawnego” włączenia dóbr do domeny publicznej (np. „zawłaszczenia” przez podmiot, któremu przysługuje inicjatywa ustawodawcza prawa do „prywatnego” projektu aktu normatywnego) (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.23 Należałoby wyjaśnić użyte w art. 74 ust. 2 zdania drugie PA pojęcie „łączy” oraz zastanowić się nad możliwością uchylecia (lub co najmniej, zmiany wyjaśniającej nieczytelne obecnie intencje ustawodawcy) przepisu art. 99(3) PA; nie bardzo wiadomo, jakie intencje przyswiewcały tu ustawodawcy; niewątpliwie zaś zachodzi obawa o monopolizację np.

str. 30

materiałów urzędowych, a zatem nieprawidłowe zawężenie możliwości korzystania z tego, co ex lege w domenie publicznej się znalazło (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

I.24 Potrzebne jest określenie filozofii obecności państwa w przemysłach kreatywnych i w finansowaniu kultury. Uważam, że państwo powinno stymulować rozwój przemysłów kreatywnych i twórczości, ale nie zastępować swoimi działaniami tej naturalnej sfery ludzkiej aktywności. Podstawą powinna być zasada pomocniczości państwa.

W szczególności państwo i jego instytucje powinny kupować tylko te prawa, które są im niezbędne do funkcjonowania. Reszta powinna zostawać w rękach twórców, zespołów twórczych i producentów, bo to sprzyja swobodnej cyrkulacji treści. Te niezbędne prawa powinny być określone w sposób kompatybilne z zakresem dozwolonego użytku osobistego. (Maciej Strzembosz, KIPA)

I.25 Instytucje publiczne, w szczególności muzea, archiwa i biblioteki, powinny mieć ustawowy obowiązek ochrony domeny publicznej polegający na obligatoryjnym udostępnianiu kopii zasobów nie chronionych prawem autorskim, w tym kopii cyfrowych, bez żadnych dodatkowych warunków. Zwracamy uwagę, że samo udostępnienie, zgodnie np. z zapisami ustawy o muzeach, może być odpłatne w celu pokrycia kosztów tego udostępnienia. Niedopuszczalne jednak są praktyki mające na celu ograniczenie użytkownikom zakresu możliwości dalszego wykorzystania tych kopii bądź uzależnienie wysokości tych opłat od planowanego zakresu wykorzystania. Warto zauważyć, że to zobowiązanie podjął rząd RP podjął podpisując „Pakt dla Kultury”. Obecnie jest ono jednak zobowiązaniem niezrealizowanym, gdyż co najmniej dwie instytucje publiczne (Narodowe Archiwum Cyfrowe i Muzeum Narodowe w Warszawie) stosują obecnie tego typu praktyki. (Maciej Strzembosz, KIPA)

I. DOMENA PUBLICZNA

Propozycje tekstowe zmian legislacyjnych wraz z komentarzami

Propozycja I.02. A (Krzysztof Siewicz, ICM UW)

Dodanie nowych paragrafów w art. 935 Kc:

Wersja 1: „§ 2. W przypadku braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, należące do spadku prawa autorskie i pokrewne oraz prawa do baz danych niestanowiących utworów wygasają z chwilą nabycia spadku.”

Wersja 2: „§ 2. W terminie [***] dni od nabycia spadku spadkobierca ustawowy ustalony zgodnie z ust. 1 zrzeka się praw autorskich i pokrewnych, a także praw do baz danych niestanowiących utworu należących do spadku w trybie określonym w [art. 41¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych].”

Wersja 3: „§ 2. Prawa autorskie i pokrewne, a także prawa do baz danych niestanowiących utworu należące do spadku, o którym mowa w § 1, przypadają Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

§ 3. W terminie [***] dni od nabycia spadku Skarb Państwa zrzeka się praw, o których mowa w § 2 w trybie określonym w [art. 41¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych].”

Propozycja I.02.B (Wojciech Dziomdziora, Orange)

Zmiany w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

1) po art. 36 dodaje się art. 36¹ w brzmieniu:

„Z chwilą nabycia przez Skarb Państwa autorskich praw majątkowych w drodze dziedziczenia prawa te wygasają.”

2) art. 89. otrzymuje brzmienie:

„Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie prawo, o którym mowa w art. 86 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym artystyczne wykonanie ustalono. Jeżeli jednak w tym czasie nastąpiła publikacja utrwalenia tego wykonania lub jego publiczne odtworzenie, okres ochrony liczy się od tych zdarzeń, a gdy miały miejsce obydwa - od tego z nich, które miało miejsce wcześniej.”

3) po art. 89 dodaje się art. 89¹ w brzmieniu:

„Z chwilą nabycia przez Skarb Państwa autorskich prawa, o którym mowa w art. 86 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 w drodze dziedziczenia prawo to wygasa.”

4) art. 95 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie prawo, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku, w którym fonogram lub wideogram został sporządzony.”

5) po art. 95 dodaje się art. 95¹ w brzmieniu:

„Z chwilą nabycia przez Skarb Państwa prawa, o którym mowa w art. 94 ust. 4 i 5 w drodze dziedziczenia prawo to wygasa.”

6) art. 98 otrzymuje brzmienie:

„Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie prawo, o którym mowa w art. 97, wygasa z upływem pięćdziesięciu lat następujących po roku pierwszego nadania programu.”

7) po art. 98 dodaje się art. 98¹ w brzmieniu:

„Z chwilą nabycia przez Skarb Państwa autorskich prawa, o którym mowa w art. 97 w drodze dziedziczenia prawo to wygasa.”

Proponuje się również następujący przepis przejściowy:

„1. W terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy obowiązane są przenieść na Skarb Państwa własność odziedziczonych na podstawie art. 935 kodeksu cywilnego praw autorskich i praw do przedmiotów praw pokrewnych.

2. Z chwilą przeniesienia na Skarb Państwa praw autorskich i prawa do przedmiotów praw pokrewnych, o których mowa w ust. 1 prawa te wygasają i podlegają wpisowi do rejestru, o którym mowa w art. 114¹.”

Ponadto proponuje się, aby art. 935 kodeksu cywilnego otrzymał następujące brzmienie:

„1. Z zastrzeżeniem ust. 2 w braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

2. W braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, prawa autorskie i prawa do przedmiotów praw pokrewnych przypadają Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.”

Komentarze do propozycji I.02

Jest tu pole do działania, przynajmniej w zakresie, w którym organy administracji publicznej posiadają pewne prawa, ale brakuje procedur, które by pozwalały te prawa wykonywać (Dominik Skoczek, MKiDN).

Propozycja I.03 (Krzysztof Siewicz, ICM UW)

Nowy art. 41¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

„1. Twórca może zrzec się przysługujących mu, nieobciążonych prawami osób trzecich, praw wyłącznych do utworu, który nie jest przedmiotem licencji wyłącznej.

2. Zrzeczenie wykonywa się przez rozpowszechnienie utworu w tym zamiarze wraz z oświadczeniem o braku obciążeń oraz licencji, o których mowa w ust. 1.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do przedmiotów praw pokrewnych oraz baz danych niestanowiących utworu.”

Komentarze do propozycji I.03

Można rozważać stopniowe przenoszenie części praw do domeny publicznej w przypadku utworów finansowanych ze środków publicznych, czemu powinien towarzyszyć system tantiemowy, gwarantujący dodatkowe wynagrodzenie dla indywidualnych twórców tak jak to jest zaproponowane np. w ustawie o mediach publicznych Komitetu obywatelskiego Mediów Publicznych. Powinno to odbywać się przy udziale organizacji zbiorowego zarządzania. Jeżeli chcemy wolności obrotu treści to ograniczeniom powinny podlegać prawa pośredników i inwestorów, a nie prawa twórców (Maciej Strzembosz, KIPA).

Zrzekanie się praw powinno odbywać się na podstawie licencji Creative Commons (Barbara Szczepańska, eIFL Polska).

Konieczne jest raczej stworzenie odpowiedniej polityki kulturalnej państwa. Należy utrzymać zasadę chronologii wykorzystania utworów, która jest podstawą biznes planów producentów i wydawców (Marzenna Wojciechowska, IWP).

Sprzeciw odnośnie propozycji zrzeczenia się praw autorskich na rzecz domeny publicznej (Grażyna Szarszewska-Kuhl, PIK).

Należy usunąć pojęcie „zrzeczenia się praw” z języka ustawy o prawie autorskim. Może to [czyli: zrzeczenie się] uniemożliwić rozwój kultury. Budowanie domeny publicznej to nie tylko kwestia prawna ale raczej stworzenia pewnej bazy – pewnym docelowym modelem mogłoby być centralne repozytorium informacji publicznej, na które mogłyby być przenoszone – dobrowolnie – prawa majątkowe twórców (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS).

Sprzeciw – tego typu zasady byłyby wykorzystywane przez podmioty silniejsze w obrocie kontraktowym (producentów, wydawców, nadawców, inwestorów), nawet wobec tych autorów, którzy nie planowaliby zrzekać się praw. Nie ma natomiast przeszkód, aby twórca udzielił wolnej licencji a w przypadku otrzymania tantiem – przekazał je na cele społeczne (Dominik Skoczek, MKiDN).

Komentarz do uwagi Dominika Skoczka: Nadal nie rozumiem komu mogłoby zależeć, aby zmusić twórcę do zrzeczenia się ochrony wobec każdego. Rozumiem natomiast zagrożenie wynikające ze zmuszania do przenoszenia praw na podmioty takie jak wydawca lub producent. W tym kontekście zwracam uwagę na postulaty stanowiska ICM-CCP:P dotyczące poszerzenia możliwości wypowiedzenia/odstąpienia od umów przez twórcę w szczególnych przypadkach (Krzysztof Siewicz, ICM).

Propozycja I.04 (Krzysztof Siewicz, ICM UW)

I.04.A – Opracowania utworów z domeny publicznej – nowy ust. 2a w art. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

Wersja 1: „Rozporządzenie i korzystanie z opracowania utworu, do którego autorskie prawa majątkowe wygasły przed pierwszym rozpowszechnieniem tego opracowania, zależy od publicznego udostępnienia utworu pierwotnego bez zabezpieczeń technicznych w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.”

Wersja 2: „Uprawniony do opracowania utworu, do którego prawa majątkowe wygasły przed pierwszym rozpowszechnieniem tego opracowania, może dochodzić roszczeń określonych w art. 79 jeżeli publicznie udostępni utwór pierwotny bez zabezpieczeń technicznych w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.”

I.04.B – Wydania krytyczne i naukowe utworów z domen publicznej – nowe brzmienie art. 99² ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

„Temu, kto po upływie czasu ochrony prawa autorskiego do utworu przygotował jego wydanie krytyczne lub naukowe, niebędące utworem, przysługuje wyłączone prawo do rozporządzania takim wydaniem i korzystania z niego w zakresie, o którym mowa w art. 50 pkt 1 i 2, przez okres trzydziestu lat od daty publikacji, jeżeli publicznie udostępni ten utwór bez zabezpieczeń technicznych w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym.”

I.04.C – Pierwsze wydania niechronionych utworów:

Wersja 1: Skreślenie art. 99¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Wersja 2: Skrócenie terminu prawa wyłącznego wynikającego z art. 99¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Wersja 3: Nowe brzmienie art. 99¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

„Wydawcy, który jako pierwszy w sposób zgodny z prawem publicznie udostępnił utwór bez zabezpieczeń technicznych tak, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, którego czas ochrony już wygasł, a jego egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane, przysługuje wyłączone prawo do rozporządzania tym utworem i korzystania z niego na wszystkich polach eksploatacji przez okres dwudziestu pięciu lat od daty pierwszej publikacji lub rozpowszechnienia.”

Komentarze do propozycji I.04.A

Musi być jasne, że opracowanie podlega odrębnej ochronie wg. zasad prawa autorskiego (Dominik Skoczek, MKiDN).

Propozycja I.05 (Krzysztof Siewicz, ICM UW)

Uzupełnić art. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych o „informacje publiczne w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej”.

Komentarze do propozycji I.05

Art. 4 pr. aut. stanowi regulację dosyć kompletną i pełną, a w porównaniu do przepisów innych krajów jest ona dość szeroka (Marzenna Wojciechowska, IWP).

Brak potrzeby nowelizowania lub dodatkowego definiowania pojęć „materiał urzędowy” i „dokument urzędowy” (Dominik Skoczek, MKiDN).

Centrum Cyfrowe stoi na stanowisku, że zakres art. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych wymaga doprecyzowania. Pojęcie „materiał urzędowy” powinno obejmować swym zakresem wszelkie treści, w tym w formacie cyfrowym, wytworzone przez administrację publiczną i samorządową, w tym w szczególności strony www. (Helena Rymar, Centrum Cyfrowe).

II. DOZWOLONY UŻYTEK PRYWATNY

Postulaty i uwagi

II.01. Propozycja prof. E. Traple: rezygnacja w art. 23 ust. 2 ustawy o prawie autorskim z kryterium „pojedynczości” oraz jego dostosowanie do korzystania z utworów w Internecie, m.in. poprzez odwołanie do „kopii” zamiast „egzemplarza” (zaproponowany kierunek zmian poparli: Marzenna Wojciechowska, IWP; Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Lubomira Wengler, Polska Izba Książki; Oskar Tułodziecki, Kancelaria KL Gates; Wojciech Dziomdziora, Orange; Paweł Gruszecki, IAB Polska; Maciej Strzembosz; KIPA)

Uwagi do propozycji II.01:

Należy doprecyzować pojęcie „stosunku towarzyskiego”, w szczególności w odniesieniu do relacji w Internecie (znajomi na portalach społecznościowych) (Lubomira Wengler, Polska Izba Książki; Bogusław Pluta, ZPAV). Definicja ta, naszym zdaniem powinna odpowiadać tradycyjnemu („analogowemu”) podejściu do tego typu relacji, z zastosowaniem trójstopniowego testu (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

Propozycja liczebnego ograniczenia kopii, które można wykonać w ramach dozwolonego użytku (Wojciech Dziomdziora, Orange).

Propozycja potwierdza jedynie stan obecny (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

W art. 23 należałoby zawrzeć przykłady zachowań dozwolonych i niedozwolonych (Paweł Gruszecki, IAB Polska).

Bezpieczniej byłoby nie zastępować egzemplarza kopią, lecz używać frazy „egzemplarz lub kopia”. Wydaje mi się, że powinna obowiązywać zasada, że z kopią wolno zrobić tyle samo ile z egzemplarzem. Intuicyjnie wiemy co nam wolno, a co nie, gdy mamy w posiadaniu egzemplarz DVD. Podobnie powinno być z kopią (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

W stosunku do ram prawnych Dyrektywy INFOSOC prawidłowa jest definicja przedstawiona przez prof. Elżbietę Traple. Dozwolony użytek prywatny uregulowany jest w Art. 5 ust. 2 lit. b Dyrektywy INOSOC i odnosi się tylko do pola eksploatacji zwielokrotnienie – a zatem ważne jest zastrzeżenie poczynione przez prof. Elżbietę Traple o zakazie rozpowszechniania kopii cyfrowych w ramach dozwolonego użytku prywatnego (Marzenna Wojciechowska, IWP, propozycja zgłoszona na piśmie).

II.02. Odrębne uregulowanie dozwolonego użytku w odniesieniu do poszczególnych pól eksploatacji na potrzeby korzystania „analogowego” (np. wskazanie, że dozwolone publiczne
str. 37

wykonanie obejmuje określony krąg towarzyski) i „cyfrowego” (w sposób określony dyrektywą 2001/29/WE) (Marzenna Wojciechowska, IWP; Dominik Skoczek, MKiDN).

Uwagi do propozycji II.02:

Rozróżnienie obiegu cyfrowego od analogowego nie wydaje się słuszne – powinniśmy starać się zrównać oba te obiegi w zakresie praw użytkowników (Marcin Olender, MAiC).

II.03. Zastąpienie w art. 23 pojęcia „twórcy” terminem „uprawniony” (Marzenna Wojciechowska, IWP).

Uwagi do propozycji II.03:

Należy pozostawić w art. 23 termin „twórca” – stosowanie tego przepisu do przedmiotów praw pokrewnych zapewnia art. 100 ustawy (Dominik Skoczek, MKiDN).

II.04. Propozycja prof. J. Błeszyńskiego: wprowadzenie domniemania, że utwory lub przedmioty praw pokrewnych wykorzystywane w sieci zostały udostępnione w niej legalnie; (zaproponowany kierunek zmian poparli: Krzysztof Lewandowski, ZAiKS). PIK sprzeciwia się legalizowaniu tego, co nielegalnie zostało wprowadzone do Internetu – ściąganie plików nielegalnie tam usytuowanych winno być nielegalne (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).Uwagi do propozycji II.04:

Domniemanie legalności powinno być stosowane w kontekście przepisów karnych ustawy o prawie autorskim – odpowiedzialność powstawałaby w momencie świadomego pobierania z nielegalnego źródła i dalszego rozpowszechniania (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS).

Sprzeciw odnośnie legalizacji obrotu nielegalnie udostępnionymi treściami (Maciej Strzembosz, KIPA; Wojciech Dziomdziora, Orange, Business Software Alliance).

Propozycja ogranicza zakres dozwolonego użytku bo zakłada możliwość obalenia domniemania legalności (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

Projekt nie może znaleźć zastosowania do programów komputerowych, ze względu na zobowiązania Polski wynikające z dyrektyw europejskich (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja złożona na piśmie).

W praktyce rozwiązanie takie stworzyłoby poważne bariery i ograniczenia dla działalności gospodarczej branż specjalizujących się w rozwijaniu kierowanych do konsumentów produktów opartych na ochronie praw autorskich, gdyż produkty te następnie mogłyby być przekazywane dowolnym innym osobom, które nie nabyły ich prawidłowo w odpowiednim modelu licencyjnym. Przykładem takich utworów są gry komputerowe, ale również np. szkolne podręczniki(...) Jest to tym bardziej istotne w kontekście kontrowersyjnych

postulatów zniesienia sankcji karnych za obejście zabezpieczeń technicznych. (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja złożona na piśmie).

Dozwolony użytek prywatny powinien zakładać domniemanie końcowego użytkownika w legalność wolnego dostępu do utworu w Internecie dopóki końcowy użytkownik nie zostanie poinformowany o nielegalności lub warunkach ściągania utworu. Końcowy użytkownik staje się dostawcą internetowym poprzez podjęcie przez niego kopiowania do celów komercyjnych lub w ilości przekraczającej użytek osobisty (Jerzy Kornowicz, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

II.05. Propozycja prof. J. Błęszyńskiego: dozwolony użytek w Internecie w oparciu licencję ustawową, z zastrzeżeniem rekompensaty w postaci opłat od urządzeń umożliwiających cyfrową eksploatację utworów lub opłaty od dostępu do Internetu inkasowane od dostawców dostępu (zaproponowany kierunek zmian poparli: Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska, Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Maciej Strzembosz, KIPA; Jerzy Kornowicz, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

Co do propozycji prof. J. Błęszyńskiego ustanowienia nowej licencji ustawowej w odniesieniu do korzystania z utworów w sieci z zastrzeżeniem rekompensaty w postaci opłat od urządzeń cyfrowych umożliwiających pobieranie, kopiowanie, przechowywanie i przesyłanie utworów i przedmiotów praw pokrewnych, inkasowanych za pośrednictwem wskazanej OZZ i dzielonych na podstawie badań statystycznych odzwierciedlających strukturę korzystania za pomocą urządzeń cyfrowych, to podstawowe zastrzeżenie budzi z naszej strony:

- a) pośrednictwo OZZ, a także
- b) rachunek ekonomiczny w oparciu, o który ustalono wysokość opłaty (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

Uwagi do propozycji II.05:

Sprzeciw wobec propozycji zgłosił M. Sowiński, Business Software Alliance.

Zapewnienie sprawiedliwej repartycji opłat od urządzeń cyfrowych, uwzględniającej także przypadki korzystania z darmowych lub niechronionych treści, byłoby trudne i wymagałoby monitorowania sposobów korzystania z utworów w Internecie (Oskar Tułodziecki, Kancelaria KL Gates; Krzysztof Siewicz, ICM UW, Wojciech Dziomdziora, Orange Polska).

Zbudowanie takiego systemu repartycji jest trudne ale możliwe (Bogusław Pluta, ZPAV; Krzysztof Lewandowski, ZAiKS).

Taka repartycja i tak w praktyce nie wynagrodzi uszczerbku uprawnionych (Wojciech Dziomdziora, Orange).

Należy w tym kontekście zwrócić uwagę na ogromne problemy jakie wiążą się z inkasem i repartycją w obecnie obowiązującym systemie. W szczególności na kwestię poboru opłat od urządzeń lub czystych nośników nie wykorzystywanych dla celów realizacji dozwolonego użytku, a więc dla celów profesjonalnych. Ponadto nałożenie tego typu opłat stanowiłoby de facto wprowadzenie państwowej licencji na piractwo. Wprowadzenie proponowanego systemu opłat i repartycji nie będzie możliwe bez zastosowania urządzeń i oprogramowania śledzących zakres eksploatacji utworów w Internecie. To ogromne zagrożenie dla prywatności użytkowników. Należy wyrazić przypuszczenie, że wprowadzenie systemu opłat, z uwagi na stosunek inkasowanych kwot do uszczerbku, jakiego doznają właściciele praw w wyniku nieograniczonego pobierania wszelkiego rodzaju utworów z Internetu będzie ogromny. Tak więc nie będzie można mówić o żadnej właściwie rekompensacie. Stworzony zostanie nieefektywny, niesprawiedliwy i antykonkurencyjny system służący jedynie organizacjom zbiorowego zarządzania. (Wojciech Dziomdziora, Orange, propozycja złożona na piśmie).

Zdecydowanie opowiadamy się za tym, aby uprawnieni otrzymywali rzetelne i pełne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów. Jesteśmy jednak zdania że opłaty na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania nie są stosownym ani niezbędnym środkiem rekompensaty dla twórców. Opłaty takie nigdy nie były i nie powinny być stosowane w przypadku oprogramowania. (...) System opłat w niewielkim stopniu odzwierciedla faktyczną wartość i wykorzystanie danego utworu, opłaty są w najlepszym razie niedoskonałą formą wymiaru kompensaty. Stanowią rozwiązanie kompromisowe w świecie, w którym nie istniała technologia umożliwiająca zarządzanie szczególnymi rodzajami korzystania z utworów. Obecnie technologie cyfrowe w lepszy sposób umożliwiają twórcom zarządzanie korzystaniem z utworów oraz otrzymywanie opłat za faktyczne ich wykorzystanie przez konsumentów. Lepsze podejście polega na zachęcaniu do korzystania z tych technologii niż na nakładaniu opłat stanowiących de facto podatek od urządzeń cyfrowych i mediów (...) (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Brak podstaw prawnych, w przepisach o dozwolonym użytku prywatnym, do wprowadzania tzw. licencji ustawowych na producentów aparatury pozwalającej korzystać z praw autorskich lub na tzw. pośredników internetowych (Katarzyna Lasota-Heller, Lewiatan, propozycja zgłoszona na piśmie).

II.06. Propozycja prof. R. Markiewicza: skreślenie art. 35 ustawy o prawie autorskim (zmianę poparli: Marcin Olender, MAiC; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe, propozycja zgłoszona na piśmie).

Uwagi do propozycji II.06:

Niezasadność skreślenia art. 35 – brak podstaw ze względu na zobowiązania konwencyjne oraz wynikające z członkostwa w UE (dyrektywa 2001/29/WE) (Marzenna Wojciechowska, IWP); musi istnieć mechanizm oceny zakresu rozpowszechniania w przypadku podejrzenia nielegalnego udostępnienia w Internecie (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Ryszard Kirejczyk, SFP-ZAPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

PIK sprzeciwia się możliwości uchylecia art. 35 PA sugerując jednak korektę tego przepisu prowadzącą do wskazania, iż służy on wyłącznie do interpretacji treści poszczególnych postaci dozwolonego użytku; abstrahując od ewentualnych innych skutków takiego uchylecia, rozwiązanie to mogłoby błędnie wpłynąć na praktykę interpretacji granic dozwolonego użytku przez sądy polskie (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

II.07. Propozycja prof. R. Markiewicza: dopuszczenie nieograniczonego „ściągnięcia” dla użytku osobistego utworów z Internetu.

Uwagi do propozycji II.07:

Zaproponowane przez prof. Markiewicza nieograniczone pobieranie z Internetu spowoduje, że w praktyce prawo autorskie nie będzie funkcjonować (Oskar Tułodziecki, Kancelaria KL Gates; Wojciech Dziomdziora, Orange).

Propozycja potwierdza jedynie stan obecny (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

Projekt nie może znaleźć zastosowania do programów komputerowych, ze względu na zobowiązania Polski wynikające z dyrektyw europejskich (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja złożona na piśmie).

W praktyce rozwiązanie takie stworzyłoby poważne bariery i ograniczenia dla działalności gospodarczej branż specjalizujących się w rozwijaniu kierowanych do konsumentów produktów opartych na ochronie praw autorskich, gdyż produkty te następnie mogłyby być przekazywane dowolnym innym osobom, które nie nabyły ich prawidłowo w odpowiednim modelu licencyjnym. Przykładem takich utworów są gry komputerowe, ale również np. szkolne podręczniki(...) Jest to tym bardziej istotne w kontekście kontrowersyjnych postulatów zniesienia sankcji karnych za obejście zabezpieczeń technicznych. (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja złożona na piśmie).

II.08. Wprowadzenie dozwolonego użytku opartego o system „*fair use*” (Józef Halbersztat, ISOC PL; Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie), czy też „*fair transformative uses*”, rozumiane jako prawo do adaptacji (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

Uwagi do propozycji II.08:

Brak możliwości wprowadzenia takiej koncepcji w prawie kontynentalnym z uwagi na brak systemu sądowego opartego na prawie precedensów (Dominik Skoczek, MKiDN).

Prawo do adaptacji może naruszać określone w konwencjach międzynarodowych prawa osobiste twórców – do ewentualnego rozważenia jedynie w okresie po śmierci twórcy (Marzenna Wojciechowska, IWP).

PIK nie widzi możliwości „inkorporowania” na grunt prawa polskiego anglosaskiej instytucji „fair use”. Zwolennicy tego rozwiązania, jak mniemamy, nie dostrzegają różnicy w systemach prawnych, tj. systemie prawa kontynentalnego i common law, a i związanej z tym praktyki stosowania prawa, w tym praktyki orzeczniczej (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

II.09. Konieczność przeprowadzenia badań, które pozwolą odpowiedzieć na następujące pytania (Maciej Strzembosz, KIPA; Marzenna Wojciechowska, IWP; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe, propozycja zgłoszona na piśmie; Jerzy Kornowicz, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie):

1. Ile Polacy płacą za dostęp do Internetu?
2. Jaka jest wartość reklamy w Internecie w Polsce?
3. Jaka jest wartość rynku urządzeń, o których wspominał prof. Błeszyński?
4. Jaki jest stosunek (jaka proporcja) użytkowania treści wytworzonych profesjonalnie, do użytkowania treści wytworzonej przez użytkowników?
5. Jaką część ruchu w Internecie obsługują firmy nastawione na zysk, zajmujące się udostępnianiem treści, a jaka część przypada na stronę prywatną non-profit?
6. Jaki jest procent treści polskich w stosunku do zagranicznych odbieranych przez użytkowników w Polsce?
7. Czy istnieją metodologie badania Internetu nie tylko pod kątem ilości „kliknięć”, ale także czasu użytkowania poszczególnych treści?

II.10. Rozszerzenie dozwolonego użytku osobistego musi się wiązać z odpowiednią rekompensatą dla twórców – wymaga tego dyrektywa 2001/29/WE (Dominik Skoczek, MKiDN; Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Jerzy Kornowicz, ZKP).

Uwagi do propozycji II.10:

Nie zawsze dozwolony użytek będzie wiązał się z uszczerbkiem, co najwyżej w kategoriach ekonomicznych (Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe).

Powinny istnieć odpowiednie systemy inwestycyjne państwa (Maciej Strzembosz, KIPA).

Postulowałbym (...) Przestrzeganie zasady, że każda zmiana w prawie powodująca uszczerbek dla twórców musi być uzupełniona zapisem wprowadzającym mechanizm skutecznie kompensujący ten uszczerbek. (Maciej Zieliński, ZKP, propozycja złożona na piśmie).

II.11 Uważam za uzgodnione, iż docelowym modelem funkcjonowania praw autorskich w Internecie jest model, w którym trzy poniższe przesłanki są spełnione jednocześnie.

IV. Stworzony zostanie system niskich i niedolegliwych dla użytkowników Internetu opłat działających jak swoista licencja ustawowa. Moja propozycja to 1,5% obrotów providerów Internetu oraz reklamy w Internecie. Jeśli jakiś podmiot (rząd, samorząd, podmiot gospodarczy) dostarcza Internet za darmo, wnosi opłatę stanowiącą 1,5 % kosztów dostarczania Internetu.

V. Stworzone zostaną narzędzia prawne do skutecznego ścigania piractwa w Internecie uprawianego dla zysku.

VI. Indywidualni odbiorcy zostaną tym samym zwolnieni z odpowiedzialności za ew. kontakt z pirackim kontentem.

Uważam, że zrealizowanie tego celu jest możliwe wyłącznie poprzez wzmocnienie organizacji zbiorowego zarządu oraz wprowadzenie do prawa pojęcia tzw. organizacji właściwej (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Komentarz do propozycji II.11: Ja tego nie uważam za uzgodnione (Krzysztof Siewicz, ICM).

II.12 Wprowadzenie obowiązkowego uzyskiwania zezwolenia OZZ na umieszczanie utworów i dóbr pokrewnych w Internecie na wzór art.21 i 21¹ pr.aut. Tu można by rozważać odmienne warunki licencjonowania dla osób fizycznych nie działających w celach osiągnięcia korzyści majątkowych, a inne dla podmiotów umieszczających w Internecie chronione utwory i dobra pokrewne w celach komercyjnych. Odbicie tej odmienności mogłoby znaleźć się w tabelach wynagrodzeń zatwierdzanych przez Komisję Prawa Autorskiego (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja złożona na piśmie).

II.13 Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji stoi na stanowisku, że trwałe lub czasowe powielanie programów komputerowych jest prawem wyłącznym uprawnionego, zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych. Art. 5 i 6 statuujące listę czynności, str. 43

które nie wymagają zgody uprawnionego, przykładowo dozwolone jest tworzenie kopii zapasowych na wypadek utraty oprogramowania (back up). Z punktu widzenia prawa UE, państwa członkowskie winny stanowić środki zapobiegające dystrybucji oprogramowania, a nie działać w przeciwnym kierunku. Ponadto, próby wprowadzenia kryterium niekomercyjnego korzystania w miejsce pojęć „egzemplarza” oraz „stosunku osobistego i towarzyskiego” doprowadzi do niczym nieograniczonego rozpowszechniania wszelkich utworów, zahamowania twórczości i innowacyjności, a także znacznego zmniejszenia pierwiastka oryginalności wszelkich nowych utworów (dr inż. Wacław Iszkowski, PIIT – postulat zgłoszony na piśmie).

II.14 Centrum Cyfrowe podtrzymuje postulat rozszerzenia zakresu dozwolonego użytku prywatnego na każdy przypadek użytku niekomercyjnego przez osobę fizyczną (prywatną), czyli taki użytek, który nie łączy się z uzyskaniem w sposób bezpośredni bądź pośredni korzyści majątkowej. Centrum Cyfrowe popiera zaproponowane przez prof. Ryszarda Markiewicza „kosmetyczne” modyfikacje brzmienia art. 23 oraz wykreślenie art. 35 pr. aut. Wskazano konieczność legalizacji „kultury remiksu” (niekomercyjnego cytowania, opracowania, łączenia, mieszania treści w celu stworzenia nowego utworu zależnego) jako minimalnego zakresu poszerzenia dozwolonego użytku. Podniesiono postulat objęcia dozwolonym użytkowaniem prywatnym programów komputerowych (Centrum Cyfrowe – propozycje złożone na piśmie).

II.15 Wprowadzenie opłaty ryczałtowej pod następującymi warunkami:

- konieczność wprowadzenia powszechnej licencji dotyczącej dzielenia się,
- organizacje zarządzające opłatami muszą być transparentne, a ich działalność będzie weryfikowalna w publiczny sposób; środki dystrybuowane w sposób określony przez użytkowników Internetu;
- opłata ryczałtowa nie może mieć charakteru kompensacyjnego wobec przemysłu kultury,
- dochody z opłaty ryczałtowej pochodzące z aktywności kulturalnej powinny trafiać do twórców,
- jedynym warunkiem, aby twórca był upoważniony do udziału w systemie opłaty ryczałtowej jest publikacja i zarejestrowanie autorstwa,
- rewizja definicji pojęcia dzieła kultury,
- wszystkie rodzaje dzieł cyfrowych, które spełniają standard oryginalności powinny uprawniać do wynagrodzenia i uzyskiwania środków inwestycyjnych,
- uwzględnienie swobody przetwarzania,
- opłata ryczałtowa nie może być traktowana jako podatek, nie może służyć szczególnemu przemysłowi lub wydzielonej grupie; powinna być z kolei neutralna w obciążaniu kosztami przedsiębiorstw; opłaty ryczałtowe muszą respektować prywatność użytkowników. (Józef Halbersztadt; ISOC Polska, propozycja zgłoszona na piśmie).

II.16 Odnosząc się do niektórych propozycji zmian PA zaproponowanych przez prof. R. Markiewicza jesteśmy za wprowadzeniem możliwości umownego wyłączenia prawa do

wypowiadania umów licencyjnych przez licencjodawcę; z pewnością rozwiązanie to pozwoliłoby na rozwój różnego rodzaju open inicjatyw, w tym systemu licencji creative common. Propozycja wprowadzenia obowiązku uprzedniego filtrowania przechowywanej zawartości przez świadczącego usługę wydaje się nam wprawdzie bardzo atrakcyjna, z uwagi na ponoszone przez wydawców szkody związane z piractwem internetowym, mamy jednak, podobnie jak Pan Profesor, obawy, co do zgodności takiego rozwiązania z prawem europejskim i wyrażonym, choćby w sprawie SABAM przeciwko Scarlet, stanowisku ETS. Jako zasadne oceniamy też zawarte w Raporcie „kierunkowe” postulaty:

- wyraźnego rozgraniczenia w PA przypadków, które znajdą zastosowanie wyłącznie do utworów zapisanych na materialnych nośnikach;
- wyraźnego rozszerzenia niektórych (z akcentem na to dookreślenie) przypadków aktualnie nawiązujących wyłącznie do analogowych form korzystania z utworów na możliwość korzystania z utworów także w postaci cyfrowej.

W odniesieniu do stanowiska prof. J. Błęszyńskiego, zgadzamy się z negatywną oceną postulatu podniesienia „progu” twórczości oraz postulatu wyłączenia spod ochrony autorskiej tzw. dzieł użytkowych, np. książek telefonicznych i projektów budowlanych czy możliwości zastąpienia przypadków objętych dozwolonym użytkowaniem ogólnym kryterium fair use, o tyle nie jest dla nas zrozumiała i nie możemy zaakceptować, przychylniej, bo tak ją interpretujemy, (choć uwarunkowanej zmianami prawa europejskiego) oceny postulatów wyłączenia lub nawet ograniczenia ochrony autorskiej programów komputerowych czy wyłączenia baz danych spełniających cechy utworu w rozumieniu PA spod takiej ochrony (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

II.17 Postulat likwidacji opłat na rzecz OZZ nałożonych z tytułu istnienia dozwolonego użytku. Rewizji i likwidacji wymaga szereg opłat, których nałożenie jest motywowane istnieniem dozwolonego użytku prywatnego i publicznego. Zasadą prawa autorskiego jest szukanie równowagi pomiędzy tym, co dozwolone w ramach dozwolonego użytku, a tym co zabronione mocą istnienia monopolu prawnautorskiego. Fakt istnienia dozwolonego użytku nie świadczy o istnieniu konieczności wprowadzania opłat z tego tytułu. Zapewne część tych opłat ma uzasadnienie związane z promocją twórczości i wspieraniem twórców kultury, ale inne budzą daleko idące wątpliwości. Takimi opłatami są np. opłaty od czystych nośników i urządzeń służących do kopiowania i dystrybucji treści, co do których trudno znaleźć racjonalne wyjaśnienie. Materiały i urządzenia te zazwyczaj służą do reprodukcji materiałów własnych, w szczególności w zastosowaniach biznesowych (a więc z zasady poza dozwolonym użytkowaniem osobistym). Ogromne kontrowersje budzi także sposób dystrybucji tych środków. Podobnemu krytycznemu przeglądowi należy poddać również pozostałe opłaty. (Jarosław Lipszyc, FNP)

II. DOZWOLONY UŻYTEK PRYWATNY

Propozycje tekstowe zmian legislacyjnych wraz z komentarzami

Propozycja II.01 (na podstawie propozycji prof. E. Traple - zaproponowany kierunek zmian poparli: Marzenna Wojciechowska, IWP; Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Lubomira Wengler, Polska Izba Książki; Oskar Tułodziecki, Kancelaria KL Gates; Wojciech Dziomdziora, Orange; Paweł Gruszecki, IAB Polska)

Rezygnacja w art. 23 ust. 2 ustawy o prawie autorskim z kryterium „pojedynczości” oraz jego dostosowanie do korzystania z utworów w Internecie, m.in. poprzez odwołanie do „kopii” zamiast „egzemplarza”.

„Zakres własnego użytku osobistego obejmuje korzystanie z oryginału utworu lub kopii materialnej lub niematerialnej przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.” (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

Komentarze do propozycji II.01:

Należy doprecyzować pojęcie „stosunku towarzyskiego”, w szczególności w odniesieniu do relacji w Internecie (znajomi na portalach społecznościowych) (Lubomira Wengler, Polska Izba Książki; Bogusław Pluta, ZPAV).

Propozycja prof. Traple liczebnego ograniczenia kopii, które można wykonać w ramach dozwolonego użytku (Wojciech Dziomdziora, Orange).

Propozycja prof. Traple potwierdza jedynie stan obecny (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

W art. 23 należałoby zawrzeć przykłady zachowań dozwolonych i niedozwolonych (Paweł Gruszecki, IAB Polska).

Propozycja II.02(Marzenna Wojciechowska, IWP)

Zastąpienie w art. 23 pojęcia „twórcy” terminem „uprawniony”.

Komentarze do propozycji II.02:

Należy pozostawić w art. 23 termin „twórca” – stosowanie tego przepisu do przedmiotów praw pokrewnych zapewnia art. 100 ustawy (Dominik Skoczek, MKiDN).

Propozycja II.03 (na podstawie propozycji prof. R. Markiewicza – zmianę poparli: Marcin Olender, MAiC; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska;)

Skreślenie art. 35 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Komentarze do propozycji II.03:

Niezasadność skreślenia art. 35 – brak podstaw ze względu na zobowiązania konwencyjne oraz wynikające z członkostwa w UE (dyrektywa 2001/29/WE) (Marzenna Wojciechowska, IWP); musi istnieć mechanizm oceny zakresu rozpowszechniania w przypadku podejrzenia nielegalnego udostępnienia w Internecie, stanowi gwarancję dla uprawnionych realizacji ich słuszych praw w indywidualnych przypadkach nadużycia i przekroczenia dozwolonego użytku (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS). Krok taki przyczyni się do zamieszania i nieporozumień na poziomie interpretacji oraz wykonywania ustawy. W praktyce organy władzy i sądy w pierwszej kolejności (przed odwołaniem się do umów międzynarodowych zastosują przepisy Ustawy, a takim przypadku wykreślenie jej art. 35 będzie rozumiane jako rezygnacja z tzw. trójstopniowego testu i wprowadzi w błąd wielu użytkowników praw własności intelektualnej. Użytkownicy końcowi będą błędnie sądzili, że mają w zakresie korzystania z utworów większą swobodę niż będzie to prawnie dopuszczalne w kontekście zobowiązań międzynarodowych Polski (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Należy podkreślić znaczenie prawidłowej interpretacji tzw. trójstopniowego testu dla zapewnienia nowoczesnych, dostatecznie elastycznych, ram ochrony prawnoautorskiej. Podczas gdy na poziomie europejskim potrzebne jest ujednoczenie interpretacji tego testu, zasadnicze działania na rzecz zrównoważonej i nie pozostawiającej wątpliwości interpretacji trzystopniowego testu należy leżać po stronie poszczególnych państw. Istotne jest przyjęcie takiej interpretacji trzyczęściowego testu w Polsce, aby stanowił podstawę do elastycznego stosowania wyjątków i ograniczeń praw autorskich. Zgodnie z deklaracją naukowców europejskich opublikowaną przez Instytut Maxa Plancka w Monachium, test trzystopniowy nie stanowi podstawy do zawężającej interpretacji wyjątków i ograniczeń praw autorskich. (Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie)

Opowiadam się przeciwko propozycji skreślenia art. 35 Pr. Aut. jako niezgodnej z prawem międzynarodowym, nie służącej ochronie legalnego obrotowi praw autorskich w Polsce oraz nie służącej jasności przepisów i pewności obrotu (Wojciech Dziomdziora, Orange Polska – propozycja zgłoszona na piśmie, Mikołaj Sowiński, BSA).

III. POJĘCIE „EGZEMPLARZA” I „KOPII” ORAZ DOZWOLONY UŻYTEK PUBLICZNY

Postulaty i uwagi

III.01. Generalny postulat z propozycji prof. E. Traple: dostosowanie w ustawie o prawie autorskim pojęć takich jak „opublikowanie”, „zwielokrotnianie” i „egzemplarz” do środowiska internetowego.

Uwagi do propozycji III.01:

Istnieje konieczność szerszego, systemowego podejścia do zmian, nie ograniczonego jedynie do zmiany nomenklatury (Michał Błeszyński, Kopipol; Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska).

Zmiany nie powinny dotyczyć oprogramowania komputerowego z uwagi na jego specyfikę; w przypadku wprowadzania zmian odnośnie dozwolonego użytku osobistego, obecny model opłat reprograficznych musiałby zostać do nich dostosowany (objęcie opłatą kolejnych urządzeń – komputerów, urządzeń sieciowych, serwerów) (Jakub Lewandowski, PIIT).

Pojawiające się postulaty rozszerzenia zakresu dozwolonego użytku w odniesieniu do programów komputerowych, zarówno użytku osobistego, jak i użytku publicznego, nie znajdują podstaw prawnych i są sprzeczne z wiążącymi Polskę aktami prawa międzynarodowego, w szczególności z dyrektywą PE i Rady 2009/24/WE w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych oraz z dyrektywą PE i Rady 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym. Akty prawa unijnego wyraźnie określają wyjątki od zasady monopolu prawnego-autorskiego mające zastosowanie do programów komputerowych tj. dekompilację, sporządzanie kopii zapasowych lub obserwowanie, badanie lub testowanie funkcjonowania programu. (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Konieczność rozszerzenia definicji „zwielokrotniania”, z uwzględnieniem zdefiniowanego pojęcia kopii. Konieczne są zmiany w wielu przepisach pojęcia egzemplarza na pojęcie kopii oraz pojęcia publikacji na pojęcie rozpowszechnienie. Niezbędne jest badanie skutków tej zmiany dla uprawnionych z praw autorskich i pokrewnych. W niektórych przypadkach konieczne jest wprowadzenie niezbywalnego prawa do wynagrodzenia (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, także propozycja zgłoszona na piśmie).

Konieczne jest skonsultowanie poszczególnych zmian proponowanych przez prof. Traple z poszczególnymi grupami uprawnionych (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe, propozycja zgłoszona na piśmie).

Nie we wszystkich przypadkach zastąpienie pojęcia „egzemplarza” „kopią” jest zasadne (Grażyna Szarszewska-Kuhl, Polska Izba Książki).

Wydaje się, że propozycja prof. Elżbiety Traple mogłaby doprowadzić do zrównania pojęcia egzemplarza cyfrowego z pojęciem kopii cyfrowej oraz egzemplarza analogowego z egzemplarzem cyfrowym, a z punktu widzenia interesu wydawców rozróżnienie egzemplarza analogowego od cyfrowego i ich kopii rodzi istotne skutki prawne. Czym innym jest bowiem sprzedaż pliku z możliwością pobrania np. e-wydania gazety, a czym innym dalsze tworzenie kopii pobranego pliku (Marzenna Wojciechowska, IWP, propozycja zgłoszona na piśmie).

Za w pełni uzasadnione uznać należy zmiany w: art.2 ust.5, art.27, art.28 ust.1 i 3, art.50, art.52 ust.1 i 2 pr.aut. Wymagałoby też zmiany pojęcie „publikacji” na „rozpowszechnienie” w następujących przepisach: art.14 ust.1, art.15a pr.aut. Niektóre z powyższych zmian rozszerzałyby też obszar dozwolonego użytku. Konsekwencje innych zmian powinny być poddane badaniu z punktu widzenia wpływu na prawa uprawnionych, rynek i różne sektory kultury, dochody Skarbu Państwa (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

BSA zgadza się z postulatami konieczności weryfikacji użycia w Ustawie pojęcia „egzemplarza” i konieczności wprowadzenia w niektórych przepisach pojęcia „kopii” lub „kopii cyfrowych”. Art. 51 ust 3 powinien zachować obecne brzmienie. (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Odnosząc się do kwestii podniesionych podczas warsztatów za istotne uznać należy propozycje prof. E. Traple odnoszące się do możliwości zastąpienia pojęcia egzemplarza pojęciem kopia w zakresie art. 28. Uważamy je za w pełni uzasadnione. Postulujemy wprowadzenie możliwości wypożyczania bibliotecznego kopii cyfrowych, w tym również za pośrednictwem Internetu. Biblioteki mogą wprowadzić ograniczenie w zakresie cyrkulacji kopii cyfrowych (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL, Stowarzyszenie EBIB, postulat poparty przez Centrum Cyfrowe)

Zredefiniowanie pojęć egzemplarza i kopii na bazie propozycji prof. Traple. (Jerzy Kornowicz, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

III.02. Rozszerzenie dozwolonego użytku na wszelkie postaci korzystania niekomercyjnego (Krzysztof Siewicz, ICM UW).

Uwagi do propozycji III.02:

Powinno to dotyczyć wyłącznie dozwolonego użytku prywatnego; dozwolony użytek publiczny powinien być analizowany sektorowo (Marzenna Wojciechowska, IWP).

III.03. Przesądzenie w prawie autorskim dopuszczalności zwielokrotniania utworów w bibliotekach (Barbara Szczepańska, eIFL).

Uwagi do propozycji III.03:

Kserowanie materiałów bibliotecznych nie stanowi naruszenia normalnego korzystania, gdyż istnieją opłaty reprograficzne, które stanowią rekompensatę z tego tytułu; biblioteki nie powinny jednak powoływać się tu na art. 30 ustawy o prawie autorskim (Marzenna Wojciechowska, IWP).

Czeka nas jeszcze debata w sprawie rekompensaty z tytułu wyjątku bibliotecznego (*public lending right*) (Dominik Skoczek, MKiDN).

Przed ewentualnym wprowadzeniem *public lending right* konieczne są analizy ekonomiczne dokonywanych zmian (Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe).

Wprowadzenie *public lending right* powinno odbyć się w oparciu o analizy ekonomiczne wykorzystania utworów w bibliotekach z uwzględnieniem zysków, jakie przynosi twórcom utrzymanie ich dzieł w bibliotekach. Będąc podstawą roszczeń autorów przypuszczenie, że wypożyczanie w bibliotekach publicznych skutkuje utratą ich zysków nie zostało udowodnione. Biblioteki są znaczącymi nabywcami opublikowanych dzieł, kupując je często w znacznej ilości egzemplarzy. Promując książki, umożliwiają czytelnikom odkrywanie nowych autorów. Czytelnicy mogą ich również odkrywać przez przypadek, szperając na bibliotecznych półkach. Biblioteki są również platformą ogólnokrajowego rozpowszechniania dzieł. Podkreślić należy, że ewentualnie wprowadzone *public lending right* nie powinny w żaden sposób obciążać bezpośrednią opłatą użytkowników bibliotek. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie).

III.04. Konieczność doprecyzowania prawa cytatu, tak by obejmował wykorzystywanie utworów w celach niekomercyjnych (Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska).

Uwagi do propozycji III.04:

Zakres prawa cytatu określają jego cele, a w pozostałym zakresie należy uzyskać licencję na korzystanie z utworu (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS; Bogusław Pluta, ZPAV).

III.05. Konieczne jest wyróżnienie tych zapisów ustawy o prawie autorskim, gdzie istnieje potrzeba zaakcentowania, iż dozwolony użytek dotyczy wyłącznie egzemplarzy analogowych. Kluczowe jest rozróżnienie wyjątków dotyczących egzemplarzy i kopii cyfrowych w związku z zapisem art. 5 ust 3 lit o Dyrektywy INFOSOC. Zgodnie z treścią tego przepisu, inne wyjątki niż przewidziane w Dyrektywie mogą być ustanowione przez państwa członkowskie tylko w przypadkach o mniejszym znaczeniu, o ile były przewidziane w przepisach prawa krajowego przed wejściem w życie Dyrektywy i pod warunkiem, że dotyczą one tylko analogowych sposobów korzystania. W odniesieniu do prasy różnice te są widoczne najwyraźniej w treści art. 25, 29 i 30 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Art. 25 ust 4 (korzystanie w świecie cyfrowym) może odnosić się wyłącznie do korzystania przez prasę z utworów, w przypadkach opisanych w art.

25 ust 1 pkt 1 lit b oraz pkt 4, a także w ust 2 Pr. Aut. W zakresie korzystania, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit b Pr. Aut. Ważnym postulatem środowiska prasy jest wyraźne rozróżnienie tych reżimów w stosunku do cytatu (art. 29) w zależności czy dotyczy analogowego czy cyfrowego sposobu korzystania. Art. 30 pr. aut. dotyczy działalności tzw. ośrodków informacji i dokumentacji. Dyrektywa INFOSOC nie przewiduje stanowienia przez Państwa członkowskie wyjątku od prawa autorskiego na rzecz tego typu ośrodków. Biorąc powyższe pod uwagę, wyjątek ten może dotyczyć wyłącznie korzystania z analogowych egzemplarzy fragmentów utworów (por. art. 5 ust. 3 lit. o Dyrektywy INFOSOC). (Marzenna Wojciechowska, IWP, propozycja zgłoszona na piśmie).

III.06 Do problemu „dozwolonego użytku publicznego” należy podejść odrębnie i zastanowić się nad jego konstrukcją z uwzględnieniem odmienności poszczególnych przedmiotów chronionych prawem autorskim. Odmienne podejście i zakres użytku mogłyby dotyczyć różnych utworów (np. inne utworów plastycznych, filmowych, muzycznych a inne naukowych, publicystycznych itd.) i różnych dóbr pokrewnych (inne nadań programów, inne artystycznych wykonania itd.) (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

III.07 Należy dokonać przeglądu implementacji dyrektywy o prawie autorskim w społeczeństwie informacyjnym i doprowadzenie do możliwie szerokiej implementacji wszystkich zawartych w niej wyjątków od ochrony prawnoautorskiej. Obrót cyfrowy wymaga istnienia możliwie szerokiego wyjątku dotyczącego kopiowania na użytek niekomercyjny, w tym możliwie szeroko sformułowanych wyjątków dotyczących parodii, zmiany formatu czy wykorzystania na cele edukacyjne, badawcze, czy w celu archiwizacji. (Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie).

III.08. Konieczność wyjaśnienia bądź doprecyzowania w zakresie działalności bibliotek:

- digitalizacja i zakres uprawnienia - terminale, teren jednostek
- reprografia - wątpliwość co do ilość stron możliwych do skopiowania
- zachowanie zbiorów – czy można kopiować całe kolekcje płyt DVD, które są udostępniane i szybko ulegają zniszczeniom
- działalność edukacyjna i oświatowa bibliotek. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie)

III.09. Obchodzenie zabezpieczeń technicznych w działalności bibliotek - Posiadanie narzędzi do usuwania zabezpieczeń oraz sama czynność usuwania, powinny być, zgodnie z dyrektywą 2001/29/WE, dozwolone dla celów niekomercyjnych, np. w bibliotekach. Powinno to jasno wynikać z przepisów. W związku z tym, wytwarzanie urządzeń służących do obchodzenia skutecznych, technicznych zabezpieczeń powinno być legalne, tak aby uniknąć obecnej sytuacji, w której art. 118(1) penalizuje te działania uniemożliwiające usuwanie zabezpieczeń

również w celach dozwolonych. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie)

III.10. W prawie autorskim powinna być jasno sformułowana zasada prymatu dozwolonego użytku nad zapisami umownymi. Ponadto, zapisy w innych aktach prawnych nie powinny ograniczać dozwolonego użytku. (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenie EBIB – propozycja zgłoszona na piśmie)

III.11. Centrum Cyfrowe sprzeciwia się zaproponowanemu przez prof. Traple doprecyzowaniu znaczenia przepisu art. 25 poprzez dodanie, że prawo do przedruku dotyczy również internetowych serwisów ogólnoinformacyjnych. Zdaniem Centrum takie doprecyzowanie zawęziłoby zakres stosowania art. 25 w Internecie (do serwisów „ogólnoinformacyjnych”). Wątpliwości interpretacyjne dotyczące stosowania art. 25 można – zdaniem Centrum Cyfrowego – rozwiązać poprzez wykreślenie z ust. 1 tego artykułu odniesienia do „prasy, radia i telewizji” o ile nie stałoby to w sprzeczności z wiążącymi Polskę umowami międzynarodowymi (Alek Tarkowski, Centrum Cyfrowe, propozycja zgłoszona na piśmie).

III.12 Wprowadzenie opłat z tytułu public lending rights jest szkodliwe dla działalności bibliotek, archiwów i innych instytucji pełniących ważną społeczną rolę w gwarantowaniu dostępu do wiedzy. Nie może być wprowadzone bez analizy ekonomicznej ewentualnych strat jakie przynosi autorom wypożyczanie książek w bibliotekach. Przede wszystkim jednak jest powinno bezpośrednio obciążać czytelników, czyli nie powinno się wprowadzać opłat za wypożyczenia (Jarosław Lipszyc, FNP).

III.13 Skuteczne techniczne zabezpieczenia są narzędziem które bardzo często uniemożliwia skorzystanie z przysługujących użytkownikom praw. Dlatego ważne jest, by wpisać zezwolenie na obchodzenie skutecznych technicznych zabezpieczeń, jeżeli jest to konieczne do skorzystania z praw wynikających z dozwolonego użytku, zarówno w przypadku obywateli jak i instytucji. (Jarosław Lipszyc, FNP)

III.14 Obowiązek dostarczenia egzemplarza obowiązkowego do odpowiednich instytucji pamięci narodowej powinien zostać rozszerzony o cyfrowe kopie utworów, zarówno tych które funkcjonują równoległe w formie cyfrowej i analogowej, jak i tych które istnieją wyłącznie jako cyfrowe kopie (tzw. „born digital”). (Jarosław Lipszyc, FNP).

III. POJĘCIE „EGZEMPLARZA” I „KOPII” ORAZ DOZWOLONY UŻYTEK PUBLICZNY

Propozycje tekstowe zmian legislacyjnych wraz z komentarzami

Propozycja III.01(Marzena Wojciechowska, IWP)

1) **Art. 18. ust. 3** (zmiana treści ust. 3)

3. Prawo do wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19, art.19¹ art. 20 ust. 2–4, art. 20¹ ust. 1, oraz art. 70 ust. 3 nie podlega zrzeczeniu się, zbyciu ani egzekucji. Nie dotyczy to wymagalnych wierzytelności.

2) **Art. 25.** (art. 25 otrzymuje brzmienie)

1. Wolno rozpowszechniać w celach informacyjnych w prasie, radiu i telewizji:

- 1) już rozpowszechnione artykuły na aktualne tematy polityczne, gospodarcze lub religijne, bądź mające ten sam charakter audycje nadawane drogą radiową lub telewizyjną, chyba że zostało wyraźnie zastrzeżone, że ich dalsze rozpowszechnianie jest zabronione,
- 2) przeglądy publikacji i utworów rozpowszechnionych,
- 3) mowy wygłoszone na publicznych zebraniach i rozprawach; nie upoważnia to jednak do publikacji zbiorów mów jednej osoby,
- 4) krótkie streszczenia innych niż artykuły i audycje rozpowszechnionych utworów,
- 5) krótkie wyciągi z artykułów i audycji w formie przeglądów prasy.

2. Za korzystanie z utworów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, uprawnionemu przysługuje prawo do wynagrodzenia.

3. Rozpowszechnianie utworów na podstawie ust. 1 jest dozwolone zarówno w oryginale, jak i w tłumaczeniu.

4. Przepisy ust. 1 pkt 1-4, stosuje się odpowiednio do zwielokrotniania przez prasę, radio i telewizję i publicznego udostępniania utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym, przy czym, jeżeli wypłata wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2, nie nastąpiła na podstawie umowy z uprawnionym, wynagrodzenie jest wypłacane za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

3) **Art. 29** (zmiana treści ust. 3)

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 2¹, uprawnionemu przysługuje prawo do

wynagrodzenia.

4) **Art. 30 i następane**

Wariant I (uchylenie i zmiana treści)

Wykreślenie art. 30 oraz zmiana treści art. 30¹:

Art. 30¹

Do baz danych spełniających cechy utworu nie stosuje się art. 28, art. 29 ust. 2 i 3.

Wariant II (zmiana treści i dodanie nowego artykułu)

Art. 30

1. Ośrodki informacji lub dokumentacji naukowej i technicznej mogą sporządzać i wprowadzać do obrotu na papierze własne opracowania dokumentacyjne oraz pojedyncze analogowe egzemplarze, nie większych niż jeden arkusz wydawniczy, fragmentów opublikowanych utworów, pod warunkiem zapłaty uprawnionemu stosownego wynagrodzenia.

2. Przepis ust. 1 nie upoważnia do digitalizacji utworów oraz ich udostępniania w taki sposób, aby osoby trzecie miały dostęp w miejscu i czasie dowolnie wybranym.

3. Wynagrodzenie, o którym mowa ust. 1 może być wypłacone za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania.

Art. 30² (nowy zapis)

Do utworów zbiorowych* nie stosuje się art. 30.

*Można ograniczyć do publikacji periodycznych

5) **Art. 35** (zmiana brzmienia)

Dozwolony użytek nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słuszne interesy uprawnionego.

6) **Art. 51** (dodanie dwóch nowych ustępów)

Ust. 4

Publiczne rozpowszechnienie utworu za pomocą środków przekazu przewodowego lub bezprzewodowego, w tym publiczne udostępnienie utworu w taki sposób, aby osoby trzecie miały dostęp w miejscu i czasie dowolnie wybranym, nie wyczerpuje prawa do opisanego powyżej dalszego rozpowszechniania lub publicznego udostępniania tego utworu.

Ust. 5

Publiczne udostępnienie przedmiotu praw pokrewnych za pomocą środków przekazu przewodowego lub bezprzewodowego w taki sposób, aby osoby trzecie miały dostęp w miejscu i czasie dowolnie wybranym, nie wyczerpuje prawa do opisanego powyżej dalszego publicznego udostępniania przedmiotu praw pokrewnych.

7) **Art. 104** (zmiana brzmienia)

1. Organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, zwanymi dalej „organizacjami zbiorowego zarządzania”, w rozumieniu ustawy, są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów, wydawców lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy.

IV. SANKCJE CYWILNE I KARNE

Postulaty i uwagi

IV.01. Wyeliminowanie w art. 79 ust. 1 ustawy o prawie autorskim możliwości łączenia roszczenia o zapłatę wielokrotności wynagrodzenia z naprawieniem wyrządzonej szkody (Michał Błęszyński, Kopipol; Marcin Konarski, Orange).

Uwagi do propozycji IV.01:

W przypadku niezawinionego naruszenia nie powinno być możliwości zasądzenia dwukrotności wynagrodzenia (Marcin Olender, MAiC).

Roszczenie o zapłatę wielokrotności wynagrodzenia jest oderwane od szkody i ma charakter sankcji karnej, szczególnie w przypadku naruszenia niezawinionego (Artur Zalewski, Biuro RPO; Marcin Konarski, Orange).

Można bardziej uelastyczyć ten przepis, określając dwukrotność wynagrodzenia jako maksymalną wysokość roszczenia, ale zamiana na jednokrotność mogłaby spowodować brak respektowania praw majątkowych w ogóle, gdyż naruszenie byłoby obarczone jedynie sankcją zapłaty zwyczajnego (stosownego) wynagrodzenia (Marzenna Wojciechowska, IWP); nie chodzi tu o zrekonstruowanie sytuacji, w jakiej znajdowałyby się strony, gdyby licencja została udzielona, lecz o to, by uprawnieni dostali odszkodowanie za korzystanie z cudzego prawa bez zezwolenia (Dominik Skoczek, MKiDN).

Roszczenie o zapłatę wielokrotności wynagrodzenia, jako roszczenie odszkodowawcze, wynika z przepisów dyrektywy 2004/48/WE i jest stosowane w wielu krajach europejskich (Bartłomiej Witucki, BSA; Dominik Skoczek, MKiDN).

Obecnie obowiązujący przepis art. 79 Ustawy bierze pod uwagę bardzo specyficzny charakter dóbr będących przedmiotem ochrony, polegający na tym, że najczęściej mają one postać niematerialną, jak również są rozpowszechniane na nośnikach, które nie dość, że mogą być łatwo i masowo powielane, to ich jakość nie odbiega często od wartości oryginału. Dlatego też, w typowej sytuacji, naruszyiciel dobra może korzystać z utworu w sposób, w jaki korzysta z niego osoba, która legalnie nabyła egzemplarz takiego utworu. Wprowadzenie przez ustawodawcę elementu odstraszaającego (...) w formie roszczenia o zapłatę dwu lub trzykrotności wartości stosownego wynagrodzenia było więc głęboko przemyślane i miało na celu uwzględnienie tej specyfiki. Po blisko 20 latach funkcjonowania Ustawy, w związku z ogromnym postępem technologicznym, przepis art. 79 Ustawy w obecnej wersji jest tym bardziej aktualny i potrzebny z uwagi na dostępność kopii cyfrowych i łatwość ich powielania (...) Jeżeli ustawodawca zdecyduje się na usunięcie obecnej możliwości dochodzenia roszczeń w zakresie wielokrotności stosownego wynagrodzenia, to z ekonomicznego punktu widzenia nabywanie legalnych utworów nie będzie się opłacać, gdyż potencjalne roszczenia cywilne nie będą pełniły jakiegokolwiek funkcji zapobiegawczej.(...) Przy braku poważnego

str. 56

bodźca w postaci ryzyka podniesienia roszczeń przez uprawnionego, a wynikających z naruszenia praw własności intelektualnej wiele podmiotów, w tym prowadzących działalność gospodarczą uzna zapewne, iż warto podjąć ryzyko naruszania praw autorskich np. do programów komputerowych, gdyż w razie wykrycia takiego procederu konsekwencje finansowe będą takie same jak wydatek poniesiony na nabycie legalnego oprogramowania. (...) W Polsce szkody producentów oprogramowania szacuje się na setki milionów dolarów (618 mln dolarów w 2011 roku według badania IDC Global Piracy Report), a uzyskiwane odszkodowania w skali całego kraju wahają się w granicach 400 tys. dolarów rocznie.(Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.02. Postulat utworzenia wyspecjalizowanego sądu w zakresie praw własności intelektualnej (Marzenna Wojciechowska, IWP; Marek Staszewski, ZPAV; Dominik Skoczek, MKiDN; Grzegorz Rybicki, ZASP).

IV.03. Konieczność rozróżnienia naruszeń praw autorskich dokonywanych w celu osiągnięcia nieuprawnionego zysku (komercyjnych) od tych, które są dokonywane przez uczestników kultury w celach niekomercyjnych (Jarosław Lipszyc, Fundacja Nowoczesna Polska; Artur Zalewski, Biuro RPO).

Uwagi do propozycji IV.03:

Należy ścigać działania promujące naruszenia prawa i mające na celu osiągnięcie korzyści z tej promocji (przykład chomikuj.pl) (Maciej Strzembosz, KIPA).

Ważne jest rozgraniczenie odpowiedzialności cywilnej od karnej; być może odpowiedzialność karna w zakresie użytku niekomercyjnego jest zbyt daleko idąca (Dominik Skoczek, MKiDN).

Postulowałbym (...) Rozwiązania prawne, które pozwoliłyby na penalizację piractwa internetowego w rozumieniu działalności osób, firm i innych podmiotów, polegającej na czerpaniu korzyści z udostępniania nielegalnych treści. Tutaj podstawowym wyzwaniem wydaje się być walka z firmami udostępniającymi tylko „platformę” wymiany plików i uchylającymi się przed odpowiedzialnością za treści się tam znajdujące. (Maciej Zieliński, Związek Kompozytorów Polskich, propozycja zgłoszona na piśmie).

Nieświadome zachowania użytkowników nie mogą stać się motorem napędowym pasożytniczych modeli biznesowych, stąd postulat zachowania dotychczasowych sankcji cywilnych (Marzenna Wojciechowska, IWP, propozycja zgłoszona na piśmie).

Należy podnieść odpowiedzialność karną za naruszenia praw w Internecie w przypadku uczynienia sobie z tego procederu stałego źródła dochodu, działania dla osiągnięcia korzyści majątkowej, kierowania działalnością przestępczą; przy pozostałych naruszeniach

pozostawienie tylko kary grzywny (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

Istnieją naruszenia praw autorskich, które choć nie są dokonywane w celach komercyjnych, powodują rozpowszechnianie utworów na masową skalę (np. osoba bez jakiegokolwiek motywu zarobkowego umieszcza niezabezpieczony utwór w Internecie udostępniając go setkom tysięcy osób. Wszystkie podmioty gospodarcze rozwijające produkty kierowane do konsumentów zakładają, że konsumenci będą wykorzystywali materiały chronione prawami autorskimi do własnego niekomercyjnego użytku. Gdyby każdy niekomercyjny użytkownik mógł wykorzystywać materiały chronione prawami autorskimi za darmo bez zgody uprawnionego, sytuacja ta podważałaby fundamenty takiego modelu biznesowego (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

Przepis taki będzie naruszał zarówno art. 9 Konwencji Berneńskiej oraz art. 13 Porozumienia TRIPS, jak i art. 5 ust 5 Dyrektywy INFOSOC (trzystopniowy test) (Bartłomiej Witucki, BSA, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.04. Sprzeciw odnośnie kierunków zmian w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną, dotyczących wyłączeń od odpowiedzialności usługodawców w zakresie wyszukiwarek i hiperłączy, proponowanym przez MAiC (Marek Staszewski, ZPAV; Maciej Strzembosz, KIPA; Oskar Tułodziecki, Kancelaria KL Gates, Marzena Wojciechowska, IWP, Dominik Skoczek, MKiDN)

Uwagi do propozycji IV.04

Pośrednik internetowy powinien być obłożony sankcjami karnymi i odszkodowawczymi za nielegalny obrót utworami w Internecie (Jerzy Kornowicz, ZKP, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.05 Postulat zachowania dotychczasowych sankcji cywilnych. (Marzena Wojciechowska, IWP, propozycja zgłoszona na piśmie; Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

Uwagi do propozycji IV.05

Dla skuteczności dochodzenia roszczeń cywilnych z tytułu naruszenia praw autorskich i pokrewnych absolutnie konieczne jest pozostawienie art.79 pr.aut. w dotychczasowym kształcie. Żaden użytkownik nie będzie poczuwał się do obowiązku uzyskania zezwolenia na eksploatację utworów i dóbr pokrewnych, jeśli konsekwencją majątkową braku tego zezwolenia będzie poniesienie tylko kosztu normalnego wynagrodzenia. Biorąc pod uwagę efemeryczność i lawinowość korzystania z utworów i dóbr pokrewnych uniemożliwiająca w

większości przypadków przeprowadzenie dowodu na ich korzystanie, twórcy zostali by pozbawieni możliwości uzyskania rekompensaty za nielegalne korzystanie z ich utworów. (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie)

IV.06 Wprowadzenie odrębnego artykułu regulującego odpowiedzialność karną w stosunku do naruszeń w Internecie. Trzeba zwrócić uwagę, że tendencją międzynarodową jest zwiększanie rygorów karnych w stosunku do naruszeń dóbr intelektualnych. Wynika to z faktu niematerialności tych dóbr, a co za tym idzie efemeryczności aktów ich eksploatacji i związanych z tym trudności dowodowych (szczególnie w Internecie). Wysoka odpowiedzialność karna ma pełnić rolę prewencyjną w zwalczaniu naruszeń praw własności intelektualnej. (Krzysztof Lewandowski, ZAiKS, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.06 Należy wprowadzić penalizację promocji nielegalnych treści (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.07 Należy wprowadzić zakaz konfiskaty komputera i twardego dysku bez nakazu sądu (podobnie jak z podsłuchami sądu). Należy wprowadzić ograniczenie zaboru komputera i twardego dysku do 48 godzin (za wyjątkiem przestępczości zorganizowanej) (Maciej Strzembosz, KIPA, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.08 Przepis art. 79 ust 1. pkt 3 PrAut. należy zmienić w odniesieniu do stosunków między użytkownikami a organizacjami zbiorowego zarządzania w przypadkach, kiedy występuje przymus pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania, a brak jest prawomocnie zatwierdzonych tabel wynagrodzeń. W takim przypadku organizacje zbiorowego zarządzania powinny być uprawnione do żądania naprawienia wyrządzonej szkody wyłącznie na zasadach ogólnych. Obecna regulacja prawna, w przedłużającym się, trwającym latami braku prawomocnie zatwierdzonych tabel wynagrodzeń i przy jednoczesnym przymusie pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania stwarza sytuację wykorzystywania pozycji dojmującej przez organizacje i zmuszania użytkowników do zawierania umów na warunkach jednostronnie określanych przez organizacje zbiorowego zarządzania. Nie służy to rozwojowi rynku, dostępności do dóbr kultury i tym samym nie służy także twórcom. (Wojciech Dziomdziora, Orange, propozycja złożona na piśmie).

IV.09 Wskazuje się na konieczność zapewnienia legalnego dostępu do dóbr kultury i budowy konkurencyjnych rynków dóbr kultury, na których cena będzie odpowiadała realiom siły nabywczej na danym rynku. Modernizacja prawa autorskiego, w szczególności w zakresie systemu licencji oraz stworzenia pewności prawa co do zakresu dozwolonego użytku, stanowi zatem wyższy priorytet niż rozbudowa systemu sankcji za naruszenia praw autorskich. (Agata Waclawik Wejman, Google, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.10 Bibliotekarze, nauczyciele, badacze, pracownicy nauki pozostają w przekonaniu, że wiele z ich aktywności, zarówno tych tradycyjnych jak i w środowisku cyfrowym może powodować naruszenie prawa, niezależnie od tego czy taka sytuacja ma rzeczywiście miejsce.

Dlatego powstrzymują się od tych działań, których legalności choć w najmniejszym stopniu nie mogą być pewni. Odpowiedzialność instytucji kultury, nauki i edukacji oraz jej pracowników działających w ramach obowiązków służbowych i w dobrej wierze powinna być zredukowana do minimum. Bibliotekarze nie powinni również ponosić odpowiedzialności za naruszenie prawa dokonywane przez użytkowników bibliotek. Chcemy zwrócić uwagę na Kodeks etyki bibliotekarza i pracownika informacji, który obowiązuje bibliotekarzy od 2005 r. Kwestia poszanowania praw autorskich jest w nim stosownie podkreślona (Barbara Szczepańska, koordynator krajowy eIFL-IP, Stowarzyszenia EBIB)

IV.11 Zgodnie ze stanowiskiem PIIT, propozycje dotyczące liberalizacji sankcji za naruszenie praw autorskich należy uznać jedynie częściowo za właściwe. Jeżeli w odniesieniu do art. 79 pr. aut. wprowadzony zostanie bardziej liberalny zapis wobec osób łamiących prawo, to z ekonomicznego punktu widzenia nabywanie legalnych utworów nie będzie się opłacać, gdyż potencjalne roszczenia cywilne nie będą pełniły jakiejkolwiek funkcji zapobiegawczej (dr inż. Wacław Iszkowski, PIIT, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.12 Centrum Cyfrowe zgłasza postulat, aby wszelkie czyny zabronione przewidziane w Rozdziale 14 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych ścigane były na wniosek pokrzywdzonego, a nie z urzędu. Odnośnie sankcji cywilnych zawartych w art. 79 Centrum Cyfrowe podtrzymuje postulat ograniczenia odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu naruszenia praw autorskich lub pokrewnych do odszkodowania odpowiadającego wysokości poniesionej szkody.

IV.14 Należy kreować mechanizmy wymuszające na uprawnionych legalną dystrybucję dzieł w Internecie (Katarzyna Lasota-Heller, Lewiatan, propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.15 Odnosząc się do zagadnienia środków zarówno cywilnych, jak i karnych za naruszenie praw własności intelektualnej, PIK pragnie podkreślić, że wydawcy, których reprezentuje, nie są zainteresowani uzyskiwaniem korzyści z naruszeń praw, które im przysługują czy satysfakcji z zastosowania środków karnych wobec naruszcycieli, ale respektowaniem tychże praw. Niewątpliwie jednak środki cywilne i karne stanowią nieodłączny element budowania spójnego i zwartego systemu ochrony praw własności intelektualnej i trudno wyobrazić sobie, by zostały zniesione lub zredukowane w zakresie prowadzącym do utraty ich „gwarancyjnego”, z perspektywy uprawnionych, charakteru. Warto przypomnieć, że prawo UE dopuszcza możliwość ich wprowadzenia nie przesadzając jednak zakresem ani form ich stosowania. Nie można jednak nie zauważyć, że krytyka surowości i zakresu zarówno sankcji karnych przyjętych dla ochrony praw własności intelektualnej, jak i środków cywilnych (wobec tych ostatnich podnosi się w szczególności, że są nadmiernie wygórowane, w istocie przybierając charakter penalny, co jest szczególnie dokuczliwe w przypadku zachowań

niezawinionych) powinna pobudzić do rewizji rozwiązań przyjętych w tym zakresie przez polskiego ustawodawcę (Lubomira Wengler, PIK – propozycja zgłoszona na piśmie).

IV.15 Niektóre opłaty na rzecz uprawnionych są obowiązkowo procedowane za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania. Dotyczy to np. art. 70 ust. 3 ustawy jeśli chodzi o opłaty na rzecz współtwórców i artystów wykonawców utworów audiowizualnych. W czasach, gdy masowo wykorzystuje się utwory audiowizualne tworzone amatorsko przepis ten z jednej strony jest przepisem de facto martwym, z drugiej zaś jest potencjalnie poważną barierą prawną dla rozpowszechniania twórczości nie mającej wartości komercyjnej. Problem ten dotyczy także utworów rozpowszechnianych na wolnych licencjach. Dlatego wnioskujemy o usunięcie obowiązku procedowania tych opłat przez właściwą OZZ i pozostawienie tej kwestii do swobodnej decyzji uprawnionych i wykorzystujących.
(Jarosław Lipszyc, FNP)

IV. SANKCJE CYWILNE I KARNE

Propozycje tekstowe zmian legislacyjnych wraz z komentarzami

Propozycja II.01 (Michał Błęszyński)

Proponowane brzmienie:

Art. 79 ust. 1 PrAut (pozostałe ustępy Art. 79 PrAut pozostają bez zmian)

„1. Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

1. zaniechania naruszenia lub
2. zaniechania naruszenia w przyszłości lub
3. usunięcia skutków naruszenia lub
4. naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych lub
5. wydania bezprawnie uzyskanych korzyści albo zapłaty sumy pieniężnej w wysokości dwukrotnego stosownego wynagrodzenia a wypadku naruszenia zawinionego trzykrotnego stosownego wynagrodzenia (którego uzyskania uprawniony mógłby się spodziewać gdyby wykorzystanie było legalne).”

ZAŁĄCZNIKI
DO RAPORTU KOŃCOWEGO
WARSZTATY REFORMA PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
PRAWO AUTORSKIE

1. Protokół z posiedzenia warsztatów z dnia 8 maja 2012 r.,
2. Protokół z posiedzenia warsztatów z dnia 15 maja 2012 r.,
3. Protokół z posiedzenia warsztatów z dnia 22 maja 2012 r.,
4. Protokół z posiedzenia warsztatów z dnia 29 maja 2012 r.,
5. Sugestie w sprawie zmian prawa autorskiego w związku z eksploatacją utworów w Internecie, prof. Ryszard Markiewicz,
6. Prawo autorskie w Internecie (propozycje de lege ferenda), prof. Jan Błeszyński,
7. Raport na temat dostosowania polskiego systemu praw autorskich i praw pokrewnych do wymogów społeczeństwa informacyjnego, prof. Elżbieta Traple
8. Konsultacje społeczne – zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 30 grudnia 2005 r.

– postulaty zgłoszone na piśmie:

9. Business Society Alliance, Bartłomiej Witucki,
10. CCPP ICM, Helena Rymar, Krzysztof Siewicz
11. Centrum Cyfrowe, Alek Tarkowski,
12. eifl, EBIB, Barbara Szczepańska,
13. Google Polska, Agata Waclawik – Wejman,
14. Internet Society Polska, Józef Halbersztadt,

15. Izba Wydawców Prasy, Wiesław Podkański,
16. KIPA, Maciej Strzembosz,
17. KOPIPOL, Michał Bleszyński,
18. Orange Polska, Wojciech Dziomdziora,
19. PIIT, Waław Iszkowski,
20. PKPP Lewiatan, Katarzyna Lasota – Heller,
21. Polska Izba Książki, Lubomira Wengler
22. SDPT Sygnał, Jarosław Mojsiejuk,
23. SFP – ZAPA, Ryszard Kirejczyk,
24. ZAIKS, Krzysztof Lewandowski,
25. Związek Kompozytorów Polskich, Jerzy Kornowicz, Maciej Zieliński